

۲۰۵
۹۳

کتابخانه مجلس شورای اسلامی		 جمهوری اسلامی ایران
کتاب	تجربیات منطوق	
مؤلف	محمد عبدالمجید	شماره ثبت کتاب
موضوع		۱۲۹۷/۹
شماره اختصاصی (از کتب اهدائی: غلامحسین سرود)		

چاپی | اهدائی

۲۴۳۵ | سرود

کتابخانه خصوصی

غلامحسین - سری

مَشَاءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

مستفاد از کتاب حاجی محمد سعید صاحب کتاب کلام فی اصول فقه (۵۰)

با تمام احترام البعید حاجی محمد رشید محمد عبدالحمید غفرلہ اللہ العزیز

مطبع می و منعم مطبوعہ
ری و کتب و کتب و کتب

عاجز کے کارخانے سے ہر قسم کی کتابیں شائع ہوا ہے۔ اہل دین و تہذیبی اہل علم و فضل کے لیے ہر قسم کی کتابیں شائع ہوا ہے۔ اہل علم و فضل کے لیے ہر قسم کی کتابیں شائع ہوا ہے۔

جایی

۴۲۵

ملاقاته لا يفهم منه ان يجب الصغرى مع كلياتها في الشق الاول من شرط الرابع اصلها ان كان معطوفا على
مقدراى مع ملاقاته للصغرى بالفعل حد ما او مع حمله على الاكبر فيقيم ذلك مع اشتراط فعلية الصغرى
انها غير مذكورة ههنا في شرطها ان كانت شرطانية في الواقع مع فعلية الكبرى وشرطا اخرى من حيث الجهة
على ما بين في محله اما عطفه على الفعل في قوله بالفعل فليكن جلا ثم في قوله مع منافاة نسبة وصفت الاوسط
اي في الرابع الى شرط الشكل فتاتي من حيث الجهة والمراد بنسبة وصف الاكبر نسبة كبره ونسبة وصفت الاوسط
الى ذات الاوسط نسبة صفراء وانما عبر عن النسوب اليه في الكبرى بوصف الاكبر لانه يكون محمولا في المطلوب والا
فالنسوب اليه فيها ذات الاكبر كما ان النسوب اليه في الصغرى ذات الاوسط راد بنا فاقية نسبة الكبرى نسبة
الصغرى منافاتها لهما لو فرضناهما متحدتين في الاطراف سواء كانا متناقضتين كما في الصغرى لمكة للعامة
الجزئية مع الكبرى الضرورية الكلية وبالعكس الصغرى الدائمة الجزئية مع الكبرى لمطلنة للعامة الكلية في
بالعكس وكانت كل واحدة منهما اخض من نقيض الاخرى كما في سائر اختلافات الضروريات المنتجة كالصغرى الجزئية
مع الكبرى الدائمتين وذلك لاختلاف المقدمتين ههنا بالاعمال السلب قطعا ولا يذهب عن له ادنى
تأمل ان المناقاة المذكورة غير متحققة في كثير من الاختلالات المنتجة من هذا الشكل كاختلال الصغرى
الممكنة العامة مع الكبرى المشروطة العامة والخاصة واختلال الصغرى المطلقة العامة مع الكبرى
المشروطة العامة والخاصة والعرفية العامة والخاصة اللهم لان يعتبر المناقاة المذكورة اعم من ان يكون
بين نفس النسبتين او نعوها بالبدل الضرورة الوصفية في حدتها بالضرورة في الذاتية والادام الوصفى
بالدوام الذاتي فيعتبر المناقاة بينهما في يحصل المناقاة بين المقدمتين في الصورة المذكورة قطعا
لكن على هذا يوجد تلك المناقاة في الصور الغير المنتجة ايضا لعكس الاختلالات المنتجة المذكورة
اعنى اختلال الكبرى الممكنة العامة مع الصغرى المشروطة العامة والخاصة واختلال الكبرى المطلقة
العامة مع الصغرى المشروطة العامة والخاصة والعرفية العامة والخاصة وايضا لافرق بين
الضرورة الوقتية والمنتشرة وبين الضرورة الوصفية والدوام الوصفى في كونهما احدي النسبتين
منافية بنوعها للامكان والاطلاق العام وما هو اخص منهما في النسبة الاخرى فيستلزم ان يوجد

المناقاة المذكورة في الصغرى الممكنة العامة مع الكبرى الوقتية او المنتشرة وبالجملات الاختلالات
المنتجة من هذا الشكل اربعة وثلاثون وغير المنتجة خمسة وثلاثون فلو حملت المناقاة المذكورة
على ظاهرها لم تكن موجودة في كثير من الاختلالات المنتجة وان صرفت عن ظاهرها على ما ذكر
كانت موجودة في كثير من الاختلالات الغير المنتجة ايضا فيختل الضابطة المذكورة طردا وعكسا
ولو لم يتعرض بشرط هذا الشكل بحسب الجهة في الضابطة او مطلقا بل بشرط شئ من الاشكال
بحسب ما فيه او مطلقا وقال لابد من عموم موضوعية الاوسط مع ملاقاته للصغرى حد ما او مع حمله
على الاكبر او عموم موضوعية الاكبر او عموم موضوعية الاوسط مع الاختلاف في كيف او ذلك
العموم ممكن كان ضابطا واضحا فخصر مطردا ومنعك فقط

تشرى الضابطة لمولانا ابى الفتح رح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شرح الضابطة لمولانا شيخ الاسلام رح

وضابطة شرائط الاشكال اربعة اى القانون الذى يعرف منه شرائطها بجملته انه لابد في نتائجها
من احد الامرين اما من عموم موضوعية الاوسط الى ستغراقه بان يكون جميع افرادة محكومة عليها
لا اكبرا ولا اصغرا مع ملاقاته اى الاوسط للاصغرى بالفعل يعنى مع حمل الاوسط على الاصغرا ووضع
بالفعل كما في جميع ضروريات الشكل الاول والثالث وبعض ضروريات الرابع فانه يشترط فيما سبق كون
الاوسط محكوما عليه بالاكبر حكما كليا في كبرى جميع ضروريات الاول مع حمله على الاصغرى بالفعل اشتراط
الكلية في احدى مقدمتيه لشكل الثالث الذى موضوعه الاوسط مطلقا مع الفعلية في صغرها
فيلزم وضع الاوسط للاصغرى بالفعل وغير الكلية في الضربين الاولين والرابع والسابع من
الشكل الرابع الذى موضوعية الاوسط في الصغرى مع وجوب الفعلية في مقدمتيه الرابع مطلقا او
لابد من عموم موضوعية الاوسط مع حمله على الاكبر كما في الضرب الثالث والثامن للشكل الرابع
فان الاوسط يكون محكوما عليه كليا في صغرها محمولا على الاكبر في الكبرى بالفعل اما من عموم

موضوعية الكبرى كون الأكبر محكوماً عليه حكماً كلياً بالأوسط مع الاختلاف على خلاف الصغرى والكبرى في الكيف اختلافاً مع منافاة نسبة وصف الأوسط إلى وصف الأكبر للموضوع لنسبة أي نسبة وصف الأوسط إلى ذات الأصغر بأن يكون كل من النسبتين موجهة بجهة يستلزم صدق كل منهما كذب الأخرى عند اتحاد الموضوع والمحمول وينبغي أن يعلم أن عموم موضوعية الأكبر مع الاختلاف إيجاباً وسلباً إشارة إلى الضرب الخامس والسادس للشكل الرابع فإن الأوسط في كبراهما محمول على جميع أفراد الأكبر وإشارة أيضاً بحسب الكيفية والكمية إلى ضرر وبالشكل الثاني الذي الأوسط محمول في مقدمته مع كية الكبرى واختلاف المقدمتين كيفية وأما المنافاة بين نسبة وصف الأوسط إلى الأكبر وبين نسبته إلى الأصغر تلويحاً إلى شرطية بحسب الجهة اعني كون الصغرى ضرورية وإدائتها أو كبرى من الدائمتين أو العرفيتين أو المشروطتين وكون الصغرى ضرورية على تقدير كون الكبرى ممكنة وكون الكبرى ضرورية أو مشروطية عامة أو خاصة على تقدير كون الصغرى ممكنة وذلك التلويح بالنظر إلى أنه لو انتفى شرط الأول بحسب جهة كان نهاية حال الصغرى أن يحكم فيها بالضرورية في جميع أوقات الوصف وغاية أمر الكبرى أن يحكم فيها بالضرورية في وقت معين يختلفان بالإيجاب السلبك يوجب تناقضاً لمطوَّب لجواز صدق ضرورة الإيجاب في جميع أوقات الوصف ضرورة الوصف في وقت آخر بالقياس إلى شيء واحد بالعكس كذا لو لم يكن الشرطية الثانية لم يبيح جداً ذلك التناقض من اختلاف الإيجاب والسلب بالذات والوصفي في جانب والأمكن في جانب كما لا يخفى فإن قيل فلا يصح اعتبار تلك المنافاة في اختلاط الممكنة الموجبة للصغرى مع الشرطية العامة السالبة فلا تنافي بين أمكان المحمول نظراً إلى الذات كون سلب ضرورياً بحسب الوصف وقد فهم من الكلامات ذلك الاختلاط منته على هيئة الشكل الثاني قلنا قد أشار فيه إلى دفع ذلك بقوله وصف الأكبر وذلك لأن المقصود في الشكل الثاني المنافاة بين ذات الأصغر ووصف الأكبر لا ذاته ولا شك أنه محتف ببالنسبة إلى ذات الموضوع في

الممكنة الموجبة مع وصف الموضوع في المشروطة السالبة ولعمري لقد أحسن ما قال حيث أنى بنوع من الاحتياط في إيراد هذه الضابط الموجبة غاية الاحتياط مع اشتغالها على الإشارة إلى جميع شرائط الاشكال الأربعة لكن على وجه الإيهام والاحمال إلا أنه لم يتغرض بشرائط الرابع بحسب الجهة كالإتيان بها فيما قبل مخافة التطويل ولعلنا يلزم منه مزية الاحمال على أنه لو اعتبرت الإشارة إلى شرائط بحسب الكمية والكيفية لزم تغير في عبارة فلا حسن أن يقال مع الاختلاف في الكيف فقط أو مع منافاة نسبة أو أيضاً الأولى أن يؤخر قوله بالفعل عن قوله حمله على الأكبر لأن ذلك معتبر في هذا المحل أيضاً بل لو قال على الأكبر لكفى لأن الملازمة مساوية للعمل كما للوضع على ما سبق تأمل

توضيح الضابط لمولانا شيخ الإسلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حاشية الضابط لمولانا أبي الخير قدس سره

قوله إلى وصف الأكبر قال بعض سادات المحشين وأما عن المنسوب إليه في الكبرى بوصف الأكبر كونه محمولاً في المطوَّب والألف المنسوب إليه فيها ذات الأكبر كما أن المنسوب إليه في الصغرى ذات الأصغر انتهى عبارته حاصله أن المراد في هذه الضابط هو ذات الأكبر وذكر الوصف ليس إلا رعاية التمام المذكور وعلى هذا لا يخفى ذلك البعض مقصود الضابط فاعترض في شرح الضابط بقوله ولا يذهب على من له ادنى تأمل أن المنافاة المذكورة غير متحققة في كثير من الاختلاطات المنتجة من هذا الشكل كاختلاط الصغرى الممكنة العامة مع الكبرى المشروطة العامة والمخاصة والمخالطة الصغرى المطلقة العامة مع الكبرى المشروطة العامة والمخاصة والعرفية العامة والمخالطة الصغرى المطلقة العامة المذكورة أعني أن يكون بين نفس النسبتين أو نوعهما بأن يبدل الضرورة الوصفية في أحد هما بالضرورة الذاتية والذات والوصفي بالذات والذات فيعتبر المنافاة بينهما فيحصل المنافاة بين المقدمتين في الصورة المذكورة قطعاً لكن هذا توجد تلك المنافاة في الصور الغير المنتجة أيضاً لعكس الاختلاطات المنتجة المذكورة أعني اختلاط الكبرى الممكنة العامة مع

[illegible][illegible][illegible]

۱۹
 در این کتاب که در کتابخانه
 وزارت معارف و اوقاف و صنایع
 مستظرفه موجود است
 در این کتاب که در کتابخانه
 وزارت معارف و اوقاف و صنایع
 مستظرفه موجود است

یا مقصود باشد فصل قرینا پنجم ناطق در رسم بر دو نوع است کامل ناقص
رسم کامل را گویند که مرکب باشد از جنس و خاصه چنانچه گوئی رسم انسان
یعنی انسان کامل در رسم ناقص را گویند که مرکب باشد از جنس و خاصه چنانکه
گوئی در رسم انسان که جسم ناقص یا مقصود باشد بر خاصه چنانچه در رسم
انسان ناقص فصل قضیه بر دو نوع است یکی قضیه کلیه دوم قضیه
قضیه کلیه مری را گویند که در وی حکم کنند بثبوت جزو دوم جزو اول
یا جزو دوم از جزو اول چنانچه گوئی زید عالم است یا عالم نیست جزو اول
موضوع گویند جزو دوم را محمول قضیه کلیه بر انواع است یکی شخصی
یعنی قضیه را گویند که موضوع از جزئی حقیقی باشد چون زید انسان زید
لین بکار دوم مهمله یعنی قضیه که موضوع او کلی باشد مجرد از لفظ حاضر
الانسان حیوان الانسان لین بکار سوم محصوره یعنی قضیه که لفظ حاضر مرکب
و آمده باشد و حاضر چنان لفظ است چون کل و بعض و لاشئ و لین بعض
چون کل انسان حیوان بعض لین انسان لاشئ لین الانسان بکار
بعض لین لین انسان لین بعض لین حیوان انسان فصل قضیه کلیه

[illegible][illegible]

این توده و بهر شایسته آن
بیشتر محاکات شده که در آن
محاوله فرمودن می نویسد نیست
که در این صورت از او بدین جهت
است که در این صورت از او بدین جهت
است که در این صورت از او بدین جهت

که در وی وجه کل بیان کنند از امواج که گویند و آن شیوه نوع است
بدین تفصیل ضروریه شرطه عامه شرطه خاصه بلکه مطلقه عرفیه عامه
عرفیه خاصه و قتیقه منشوره وجودیه بالضروریه و وجودیه لادائمه مطلقه عامه
لکنانه خاصه لکنانه عامه ضروریه قضیه را گویند که محمول و ضروری باشد بحسب
ذات موضوع چون کل انسان حیوان بالضروریه شرطه عامه قضیه را
گویند که محمول و موضوع را بحسب عنوانی ضروری باشد بحسب ذات
موضوع چون بالضروریه کل کتاب متحرک الاصلایع مادام که کتابا لادائمه
و لکنانه مطلقه قضیه را گویند که محمول و دائم باشد موضوع را بحسب ذات
موضوع چون کل جسم مؤلف ائمه عرفیه عامه قضیه را گویند که محمول و
دائم باشد موضوع را بحسب عنوانی موضوع آخر چون کل کتاب متحرک
الاصالیع مادام که تابع قتیقه خاصه قضیه را گویند که محمول و موضوع دائم باشد
بحسب صفت عنوانی موضوع نه و اما چون کل خمر مسکر لادائمه لکنانه خمر قتیقه
قضیه را گویند که محمول و موضوع را ضروری باشد بحسب قتیقه معین و اما
چون بالضروریه کل قمر منخف لادائمه لکنانه قتیقه حلیه لادائمه بنیدین الشمس

۵
اوسط

[illegible][illegible]

[illegible]

ان کے بعد آؤ گے
تو جس نے اس کا نام لیا
اس کا نام لیا کہ ان کے
ناتواں ہو جائیں گے
اور ان کے

قدیر الله علیہ وعلیٰ آله واهل بیتہ
وآلہ حق تعالیٰ وعلیٰ سائر اولاد
حق تعالیٰ وعلیٰ سائر اولاد
۱۹

موجب خوانند و اگر گوئی لیسان کنانت الشمس طالع فاللیل و جو این
را متصله سالبه گویند جز اول را مقدم گویند و جز دوم را تالی گویند
و شرطیه منفصله قضیه را گویند که حکم کنی ببناء و در میان و نیز چنانچه
گوئی العدد و اما زوج او فرد و این قضیه شرطیه منفصله بر نوع است
مانعه اجماع و اخلو یعنی قضیه که حکم کنی در و با متناع اجماع و ارتفاع هر
چنانچه نظیرش در عدد گفته شد دوم مانعه اجماع که حکم کنی در و با متناع اجماع
نه امتناع ارتفاع چنانچه گوئی هذا اللون البیض و اما بیض سوم مانعه اخلو
یعنی قضیه که حکم کنی در و با متناع ارتفاع نه امتناع اجماع چنانچه گوئی هذا
اما لا شجر و اما لا حجر فصل تناقض عبارتست از اختلاف و قضیه در
و ایجاب چنانچه گوئی کنی صادق باشد دوم کاذبه و شرط تناقض اتحاد
است در موضوع و محمول و زمان و مکان چه اگر گوئی زید عالم است و کبر
زید عالم نیست و مراد ازین نه شخص آخر است تناقض نباشد و همچنین اگر
یک جا عالم فقه مراد باشد و جای دیگر علم منطق هم تناقض نباشد و دیگر
شرط تناقض اختلاف است در جهت حکم یعنی در ضروریه اگر قضیه محصوره باشد

6
195

[illegible][illegible]

۱۳۳۳ هـ

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

حیوان باشد یا خنثی گویی لیکن حیوان نیست پس انسان باشد اول مقدمه
 قیاس اصغری گویند و مقدمه دوم را کبری گویند و موضوع نتیجه اصغر و
 محمول نتیجه را کبر و آن لفظ که در هر دو مقدمه مکرر باشد آنرا حد وسط گویند
 چنانچه گویی کل انسان حیوان کل حیوان حساس فکل انسان حساس این مثال
 انسان را اصغر گویند و حساس را کبر گویند حیوان حد وسط گویند آن
 مقدمه که در وی انسان است از اصغری گویند آنکه در وی حساس است
 آنرا کبری گویند قیاس اقترانی چهار شکل است شکل اول آنکه وسط محمول
 باشد و صغری موضوع باشد و کبری چون کل انسان حیوان کل حیوان حساس
 فکل انسان حساس شکل دوم آنکه وسط محمول باشد و صغری و کبری هر دو
 چون کل انسان حیوان لاشی من ایجاد حیوان فلاشی من لا انسان ایجاد
 شکل سوم آنکه وسط موضوع باشد و صغری و کبری چون کل انسان حیوان
 و کل انسان ناطق فبعض الحيوان ناطق شکل چهارم آنکه وسط موضوع باشد
 و صغری و محمول باشد و کبری چون کل انسان حیوان کل ناطق انسان
 فبعض الحيوان ناطق تمام شده سه ساله اوسط در منطق

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

بسم الله الرحمن الرحيم
 در آنکه در وی را قوتی است در آنکه که منتش میگردد و در وی صورتی است چنانکه
 در آئینه لیکن در آئینه حاصل نشود مگر صور محسوسات و در قوت هر که انسان
 حاصل شود صور محسوسات محسوسات محسوسات است که یکی را حواس پنجگانه که
 آن باصره و سامعه و شامه و ذائقه و لامسه است درک شود و مقول آنست که
 باینها درک نشود و هر صورتیکه در قوت در که انسانی که از این خارج اند حاصل
 شود یا تصور باشد یا تصدیق زیرا که آن صورت حاصل اگر صورت نسبت
 چیز نیست بچیزی یا بچیز چنانکه گویی زید نویسنده است یا سلیف چنانکه
 گویی زید نویسنده نیست آن صورت را تصدیق خوانند و اگر آن صورت

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

استاد عالم افشاری
 در روز دوشنبه
 در شهر کاشان
 در سال ۱۰۲۲
 در ماه رجب
 در روز ۱۰

شخص اول است آن نویسنده «الافاقیست»
عبدودود افغان و قدیم مؤلفه
قطاری شاعر الماسریلیق
بنام او گویند ملاوردی بیگ
خوب جدا و که در دیوان
فغانیان سرگرم کرده اند
حکوم

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
موسى عليه السلام في القلعة
التي فيها كان يلقى ربه
وكانت له منتهى السعادة
والجنانة التي كانت له
منتهى السعادة والجنات
التي كانت له منتهى السعادة

[illegible]

عنه خیر و حق
ولی اوی بر سر است
بیت حسن است کمال او
بیت حسن است کمال او
از ان کمال او

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

غلامحسین - سرود
کتابخانه خصوصی

100

[illegible][illegible]

کتابخانه ملی ایران
تاسیس ۱۳۰۲ خورشیدی
تهران - خیابان ولیعصر
کتابخانه ملی ایران
تاسیس ۱۳۰۲ خورشیدی
تهران - خیابان ولیعصر

[illegible]

تمام معنی موضوع له اوست چون دلالت لفظ انسان بر معنی حیوان ناطق و
تقصین دلالت لفظ است بر جز معنی موضوع له خود از آن جهت که جز معنی موضوع له
اوست چون دلالت لفظ انسان بر معنی حیوان تنها و یا بر معنی ناطق تنها و التزم
دلالت لفظ است بر معنی خارج لازم موضوع له خود از آن جهت که آن خارج لازم موضوع
اوست چون دلالت لفظ انسان بر معنی قابل علم صنعت کتابت **فصل پنجم**
نیست که لفظ بر تمام موضوع له خود مجز و وضع دلالت کند و بر هر موضوع
بواسطه آنکه فهم کل فهم جزوکن نیست لیکن دلالت لفظ بر خارج معنی خود و خود مختار
بلزوم آن خارج معنی موضوع له خود را در فهم نهائی که آن خارج محشیتی باشد
که هرگاه موضوع له در ذهن حاصل شود آن خارج نیز حاصل شود و اگر این چنین نباشد
آن لفظ را بروی دلالت کلی دایمی نباشد و پیش اصحاب این فن دلالت کلی دایمی
معتبر است اما پیش علمای اصول بیان دلالت فی الجمله کافیست پس نرم عقلی
پیش ایشان شرط نباشد بلکه لزوم فی الجمله نیست **فصل ششم** هرگاه که موضوع له
لفظ بسیط باشد و او را لازم نهی نباشد آنجا دلالت مطابقت باشد بی
التزم لیکن دلالت تقصین التزم بی مطابقت صورت بند و اگر موضوع له بسیط باشد

[illegible]

کبری

[illegible][illegible]

و اور لازم دهنی بود اینجا دلالت التزام باشد بر تضمین اگر موضوع لفظ مرکب
باشد و اور لازم دهنی نباشد اینجا دلالت تضمین باشد بر التزام ^{فصل لفظ را چون}
در موضوع له خود استعمال کنند از حقیقت خوانند و چون در جزو موضوع له یا در
خارج وی استعمال کنند مجاز خوانند و اینجا احتیاج بقرینه باشد ^{فصل لفظ را چون}
یک موضوع له باشد از آن مفرد خوانند و اگر زیاد باشد از آن مشترک خوانند و در
هر معنی محتاج بقرینه باشد چون لفظ ضمین و اگر دو لفظ از برای یک معنی موضوع
باشد از آن متروک خوانند چون انسان بشر و اگر هر یکی را موضوع له دیگر باشد
از آن تباین نامند چون انسان و فرس ^{فصل لفظ و ال} در معنی مطابقت
بر دو قسم است مفرد و مرکب اگر بیان باشد که جزو لفظ وی دلالت کند بر جزو
مقصود وی و دلالتش مقصود باشد چون آبی سحاره و مفرد است که تخمین
نباشد و این بر چهار قسم باشد یکی آنکه جزو ندارد و چون همه در استفهام دوم آنکه
جزو دارد ولیکن آن جزو دلالت بر جزو معنی ندارد و مثلاً چون بیستم آنکه جزو
دارد و آن جزو دلالت را در بعضی لیکن بر جزو معنی مقصود دلالت ندارد چون
عبادت در حالت علمیت چهارم آنکه جزو دارد و آن جزو دلالت دارد بر جزو

برای یک نفر باشد و هر کس که بخواهد
در این کتاب را بخواند باید بداند که این کتاب
است و در این کتاب است و در این کتاب است

[illegible]

که می

[illegible]

[illegible]

از حقیقت افراد خود باشد آنکه تمام حقیقت افراد خود باشد نوع حقیقی خوانند
چون انسان که تمام ماهیت نذر و عمر و کبر و خالده است ایشان را از یک دیگر
تفاوتی نیست الا بآراء من شخصه معینه که حقیقت و ماهیت انسان مدخل
ندارد و چون نوع حقیقی تمام ماهیت افراد خود است افرادی متفقه الحقیقه باشند
پس گاه که از فردوی یا افرادوی بآه سوال کنند آن نوع در جواب قبول
شود پس نوع کلی باشد که قبول شود بر آنور متفقه الحقیقه در جواب بآه متفقه
هرگاه که گویند مازید و عمر و کبر و خالده است ایشان باشد و آنکه جز حقیقت افراد
باشد از ذاتی گویند آن منحصرت و جنس فصل بر یکا که آن جز حقیقت افراد
خود اگر تمام مشترک باشد میان این حقیقت حقیقت دیگر آنرا جنس خوانند و عمر
تمام مشترک آن است که میان آن و حقیقت هیچ جزو مشترک خارج از آن
نباشد چون حیوان که تمام مشترک است میان حقیقت انسان و حقیقت
فرد پس زیرا که انسان فرد است با یکدیگر مشترک اند در ذاتیات بسیار چون مجبور و
قابل بعبأ و ثلثه و نامی و حاسن متحرک بالا راده و حیوان عبارت از این
مجموع است و جنس چون تمام مشترک است میان انور مختلفه از حیوان

[illegible]

بیت مکر تام که
از دست تو برادر او عیادت
که از آن رازی گویند که خارگاه
بین ذات با قدم عام مست که
پیش خال خوابش در دست و زین
نفس ۱۰ مردوی صبر را بدید

از وقت بیست و نه ساله که در این زمان است
فایده بسیار حاصل می شود از این جهت
که این کتاب را به هر کس که خواهد خواند
باید که اولاً با علمای این فن آشنا باشد
و ثانیاً باید که در این فن استعداد داشته باشد
و ثالثاً باید که در این فن اشتیاق داشته باشد
و رابعاً باید که در این فن تخصص داشته باشد
و پنجمین باید که در این فن تجربه داشته باشد
و ششمین باید که در این فن مهارت داشته باشد
و هفتمین باید که در این فن دقت داشته باشد
و هشتمین باید که در این فن سرعت داشته باشد
و نهمین باید که در این فن صبر داشته باشد
و دهمین باید که در این فن حوصله داشته باشد
و یازدهمین باید که در این فن اراده داشته باشد
و بیستمین باید که در این فن قدرت داشته باشد

هرگاه که از آن موختلفه استحقاق باها سوال کنند جنس در جواب مقبول شود
مثلاً هرگاه که از انسان فرس باها سوال کنند جواب آن باشد زیرا که
سوال این هنگام از تمام حقیقت مشترک است آن حیوان است و اگر از
انسان تنها باها سوال کنند سوال از تمام حقیقت مخصوصه او باشد حیوان
در جواب نشاید گفت بلکه در جواب حیوان مطلق باید گفت از اینجا معلوم
شد که جنس کلی است که مقول شود بر آن موختلفه استحقاق در جواب
نشاید که یک حقیقت را اجناس متعدد باشد بعضی فوق بعضی تحت
چون حیوان که جنس انسان است فوق جسم نامی است فوق جسم نامی جسم
مطلق است فوق جسم مطلق جوهر است جنس که در جواب جمیع مشارکات
را آن جنس واقع شود از آن جنس قریب خوانند چون حیوان که هر چه پستان
در حیوانیت مشترک است چون و را با انسان در سوال جمیع کنی جواب
حیوان باشد و آن جنس که در جواب از جمیع مشارکات واقع نشود از آن
جنس تبعید خوانند چون جسم نامی که مشترک است میان انسان و حیوان
و نباتات لیکن در جواب سوال از انسان با نباتات مقول میشود و در

[illegible]

آنکه از دست او عهده شریاری
شد و از این طریق شریعتی را
تأسیس نمود که در آن زمان
از جهت کثرت دشمنان و
افزونگی شرک و بت پرستی
و از بس که ایشان را باطن
آنها بگشودن و برطرف کردن
ایستاد و چون از راه
اینکه از دست او عهده شریاری

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۱- در صورتی که در این مورد هیچ گونه مدرکی در دسترس نباشد، باید از طریق مراجع ذیصلاح، اقدام به جمع‌آوری مدارک و مستندات شود.

کبری ۱۳

المجلد الثاني

۱۲
کبری

[illegible][illegible][illegible]

۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

کبری ۱۶

[illegible][illegible]

تبر

[illegible]

و در این کتاب تفصیلاً بیان شده است
و در این کتاب تفصیلاً بیان شده است

(Faint handwritten Persian script)

ملاحظه شود که این کتاب در سال ۱۳۰۲ خورشیدی
در شهر تهران چاپ شده است.

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

باز که نیست و یک سو
و ما و افغانی و شام
و لا تبدا

بلکه چو که برای آن می کند
است از دست بدهد و بگوید که
ملاک را که آن کرم علیه ای که
چند از او است این اصف در آن
از او اهل باشد پس حکم
بر آن چو که باشد

احتیاج افتد بتوسطی که او را بهر دو طرف نسبت باشد تا بدسطح و
نسبت میان موضوع مطلوب و محمول آن معلوم شود و آنرا واحد و
خوانند چنانکه موضوع مطلوب را اصغر خوانند و محمول وی را اکبر
ای جز اول میزان معلوم، قیاس معلی ۱۱
و واحد و سطر اگر محمول شود اصغر را و موضوع شود اکبر را شکل اول
چنانکه گوئی اعالم مستقیم ۱۲ چون اعالم ۱۳ و علی مستقیم حادث ۱۴ چون حادث ۱۵
خوانند و اگر عکس این باشد آنرا شکل اربع خوانند و اگر محمول شود
هر دو را آنرا شکل ثانی خوانند و اگر موضوع باشد هم دور آنرا شکل
ثالث خوانند فصل شکل اول را شطرا تا جایی است که صغری
نالت خوانند

[illegible]

سالبه جزئی باشد شکل دل نتیجه محصورات اربعه است و شرط
 شکل ثانی آن است که مقدمتین وی ^{یعنی} متخالفین باشد و اینجا سلب
 یعنی یکی موجب باشد و دیگری سالبه و کبری وی کلیه باشد و ضرب
 نتیجه وی نیز چهار است اول موجب کلیه صغری و سالبه کلیه کبری چنانکه
 همه ج ب است و هیچ ا ز ب نیست پس هیچ ا ز ج نیست دوم
 عکس این چنانکه هیچ ا ز ج نیست و همه ا ب است پس هیچ ا ز ج
 نیست و همه ج ح نیست صغری و سالبه کلیه کبری چنانکه بعضی

[illegible]

است در وقت سرب زدن و در دادن دست
و در فتح و در تسلیم و در جواب و در دست
درین کارها و در دست دادن و در دست
درین کارها و در دست دادن و در دست

(Handwritten notes at the bottom of the page)

بدر آفات دامن خاور و اوضاع مآت در بعضی از اینها نقل است از قتی که در آن زمان ایام کرامه ای بحسب

قاری شملی
مقدمہ و تہذیب
خواہ تفسیر
باجدراہ افغانہ
درگیر و تہذیب
کے ان

فلا تفضلوا آدمرا بعلو ذواتهم ولا تفضلوا آلهم بقرابتهم ولا تفضلوا
فراستادان دودیه بر علو مقام و رتبه و در مقامی که اندانی و در مقامی که

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page is bound, showing the inner hinge and some stitching. The overall tone is warm and slightly yellowed.

منه اختلاف
والاصح الثاني
ان كان قد
منه
الكل من
ان كان قد
منه
منه
منه

بگویند که این مرد
 بیشتر از شما کباب
 خاشاک خشت و
 از شما کباب خشت و
 در سر تن
 دولت از سر ببرد
 کینه صراحت را ببالد
 کلاه کبری را بپوشد
 سر کلاه بپوشد و بگوید
 من و تو بگوید
 بگوید که ای الله

حدث فكل جسم محدث والثاني كل جسم مؤلف ولا
شيء من المؤلف بقديم فالشيء من الجسم بقديم الثالث
بعض الجسم مؤلف وكل مؤلف محدث فبعض الجسم محدث
والرابع بعض الجسم مؤلف ولا شيء من المؤلف بقديم
فبعض الجسم ليس بقديم والقياس لا يقتضي
أما من حليتين كما مر ولما من متصلتين كقولنا
إن كانت الشمس طالعة فالنهار موجود وكلما كان النهار

ایسا غوجی

افغانستان، بود
کارگاه، پنجشنبه
مجلس، شنبه در مجلس بود
انجام، دودما
مجلس، شنبه در مجلس بود
انجام، دودما
مجلس، شنبه در مجلس بود
انجام، دودما

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خلائفنا في الأرض بعدنا
وهم أئمتنا المعصومان
عليهما السلام

أما بعد
فإن من جملة ما ينبغي أن يعرفه المسلمون
أن هذا الكتاب قد تم بحمد الله تعالى
في شهر ربيع الأول سنة ١٢٨٥ هـ
على يد الفقير إلى الله تعالى
محمد باقر المجلسي

موجود فالارض مضيئة ينتج ان كانت الشمس
 طالعة فالارض مضيئة واما من منفصلتين^{ين}
 كقولنا كل عدد اما زوج او فرد وكل زوج فهو اما
 زوج الزوج او زوج الفرد ينتج كل عدد فهو اما
 فرد او زوج الزوج او زوج الفرد واما من حمليّة
 ومتصلة كقولنا كلما كان هذا انسانا فهو حيوان
 وكل حيوان فهو جسم ينتج كلما كان هذا انسانا
 فهو جسم واما من حمليّة ومنفصلة كقولنا كل عدد
 اما فرد او زوج وكل زوج فهو منقسم بمساويين
 ينتج كل عدد فهو اما فرد واما منقسم بمساويين
 واما من متصلة ومنفصلة كقولنا كلما كان هذا
 انسانا فهو حيوان كل حيوان فهو اما ابيض واسود
 ينتج كلما كان هذا انسانا فهو اما ابيض واسود
 اما القياس^{ين} الاستثنائي فالشرطية الموضوعية في

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible]

کتابخانه ملی ایران
تاسیس شده در سال ۱۳۰۲ خ.
محل نگهداری اسناد و کتابهای
قدیمی و نایب است.

۱۵. به جهت دوا ۲ ساله از او بخواهید تا به این حد رسیدن و به این حد رسیدن

[illegible]

24 13 2

_____

فقد سألني أخوها عن رأيي في هذه القصيدة فقال لي
يا بني قد رأيت فيها ما لا ينبغي أن يكون من قولك
وإن عائلتي كبرياء من هذا الموضع الذي
تستأجره وأصل ريعه يوزن بمسألة
فكرت به وقلت يا بني فليكن ذلك قوله
يا بني قد رأيت فيها ما لا ينبغي أن يكون من قولك
فليت ذلك قوله

نفسه حكمه
عليه السلام
الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

میزان المنطق

بسم الله الرحمن الرحيم

هذه رسالة مترجمة ميزان المنطق مترتبة على فصول

فصل العلم ما تصور فقط وهو حصول صورة

الشيء في العقل وتصديق وهو تصور مع حكم وهو

اسناد امر الى امر اخر ايجابيا او سلبيا فيجب تقديم الاول

على الثاني وضعا للتقدمه طبعيا لان كل تصديق

لابد فيه من التصور **فصل في الالفاظ** دلالة اللفظ

على معنى بتوسط الوضع له مطابقة كدلالة الانسان

على الحيوان الناطق وبتوسط الوضع لما دخل ذلك المعنى

فيه تضمن كدلالة الانسان على الحيوان وعلى الناطق و

متوسط الوضع لما خرج ذلك المعنى عنه التزام كدلالة

الانسان على قابل العلم **فصل في الدال بالمطابقة** ان

قصد مجرته دلالة على جزء معناه فهو مركب كرامى السهم

والا فهو مفرد فان لم يصح لان يقصد مجرته فهو اداة و

ان صلح له فان دل ببيان التصريفة على زمان معين

من الازمنة الثلاثة فهو كلمة اى فعل وان لم يدل فهو

اسم وحينئذ ان يكون معناه واحدا وكثيرا فان كان

واحدا فان تعين ذلك المعنى ولم يكن ضميرا واسما اشار

ومعهودا كانت وهذا الرجل يسمى علما وان لم يتعين

فتواطيا ان كان حصوله في كل الافراد على السواء كالانسان

والفرس ومشككا ان كان حصوله في البعض اولى واندوم

من الاخر كالوجود بالنسبة الى الواجب والممكن وان كان

كثيرا لكان وضعه لتلك المعاني على السوية فهو مشترك

من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان
من حيث انما يكون
على الانسان على الانسان

في قوله تعالى ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى

كعبين ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
الثاني فخرج ترك موضوع الاول يسمى مقوله عرفيا انكا
ناقله عرفيا كما لا يثبت وشرعا ان كان ناهله شرعا كصلوة
واصلها احيا ان كان ناهله عرفيا خاصا كما صطلح له النحوي
وان لم يترك ليعنى بالنسبة الى الاول حقيقة والى
الثاني مجازا كالاسد بالنسبة الى الحيوان المفترس
الرجل الشجاع وكل لفظ فهو بالنسبة الى لفظ اخر مراد
له ان توافقا في المعنى كالطير والغيث والاسد واللبث و
صاين له ان لم يتوافقا في كالحجر والشجر اما المركب
فهو اما تام وهو الذي يصح السكون عليه واما غير التام
ان احتمال الصدق والكذب فهو خبره والا فان دل على
طلب لفظ دلالة صيغة فهو مع الاستعلاء امر كقولنا
انضروهم الخضوع دعاء وسؤال مع التساوي القاس
وان لم يدل على طلب لفظ دلالة صيغة فهو تنبيه

في قوله تعالى ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى

يندرج في التقنى والنداء وغيرها واما الثاني فهو اما
مركب تقييدي كالرجل الفطن اما غير تقييدي كالمركب
من اسم واداة فصل في المعاني المفردة كل مفهوم فهو اما
جزئي ان منع نفس تصور عن وقوع الشركة فيه كزيد
او كلي ان لم تمنع فالكل الذي هو تام ماهية جزئية نوع
وهو صادق على كثيرين متفقين بالحقائق في جواب
ما هو والدخل غير المتساوي في تلك الماهية جنس
هو صادق على كثيرين مختلفين بالحقائق في جواب ما هو
قريب ان كان الجواب عن الماهية وعن بعض ما يشاركها فيه
هو الجواب عنها وعن كل ما يشاركها فيه كالحیوان بالنسبة
الى الانسان الفرس بعيد ان كان الجواب عنها وعن بعض
ما يشاركها فيه غير الجواب عنها وعن بعض الاخر كالجسم
الناعم الداخل المتساوي لها فصل وهو كصايق على
الشيء في جواب ما هو في حقيقة فهو قريب من النوع

في قوله تعالى ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى

في قوله تعالى ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى
المتن ان لم يكن كذلك بل وضع لحد هما فقل الى

عن مشاركه في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

والمشارك في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

عن مشاركه في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

عن مشاركه في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

والناطق وبينهما عموم وخصوص مطلقا ان صدق
احدهما على كل ما يصدق عليه لا خور من غير عكس كل
كالحيوان الانسان وبينهما عموم وخصوص من جهة
صدق كل واحد منهما على بعض ما يصدق عليه لا خور فقط
كالحيوان ولا يصدق بينهما متباينان لم يصدق شئ منهما
على شئ مما يصدق عليه لا خور كالحيوان الشجر فصل الجزئي
كما يصدق على المعنى المذكور ويسمى جزئيا حقيقيا فكذا
يصدق على كل خصر تحت اعم ويسمى جزئيا اضافيا فصل
النوع كما يصدق على ما ذكرناه ويسمى نوعا حقيقيا فكذا
يصدق على كل ماهية يقال عليها وعلى غيرها جنس في
جواب ما هو قوله اوليا ويسمى نوعا اضافيا ومراتبه اربع
لانه اما اعم الانواع وهو العالي كالجسم واخصها وهو
الساقل كالانسان يسمى نوع الانواع ااعم من الساقل و

فصل في بيان ان الانسان نوع الانواع ااعم من الساقل و

عن مشاركه في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

عن مشاركه في جنس قريب بعيدان مائة عنه في جنس
بعيدا الخراج عن الشيء ان متغير انفا كما عنه في جنس
ولا فهو عرض مفارق واللازم قد يكون لازما للوجود
كالسواد للجشبي ولا في الماهية كالزوجة للانثيين
اما بين هو الذي لا يفرق لقولنا لانه كالفرقة للوا
واما غير بين هو الذي يفرق بحدوث العالم
العرض لمفارقا ما سرير الزوال كحمره الخجل وصفرة الوجه
واما بطيئة كالعشق وكل واحد من اللانزاه المفارق فهو
ان اخصن بافراد حقيقة واحدة فهو الخاصة وترسم بانها
كلية صادقة على افراد حقيقة واحدة صدق اعضاها
كالصحة بالقوة او بالفعل والافه عرض عام ويرسم
بانه كل صادق على افراد حقيقة واحدة وغيرها صدقا
عرضيا كما لما شئ بها فصل لكتيان متساويان ان
صدق كل منهما على كل ما يصدق عليه لا خوكا لانتسا

[illegible][illegible]

فمن الرابح والمبايل وشيخ
عليه السلام في بيان فوائد من الرابح والربح
قال لا بد من ربح العبد في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

في بيان فوائد من الرابح والربح
قال لا بد من ربح العبد في الدنيا والآخرة
والله اعلم بالصواب

(Handwritten Persian text from folio 60v)

[illegible][illegible]

ميزان المنطق

[illegible][illegible]

١٠٠
 ١٠١
 ١٠٢
 ١٠٣
 ١٠٤
 ١٠٥
 ١٠٦
 ١٠٧
 ١٠٨
 ١٠٩
 ١١٠
 ١١١
 ١١٢
 ١١٣
 ١١٤
 ١١٥
 ١١٦
 ١١٧
 ١١٨
 ١١٩
 ١٢٠
 ١٢١
 ١٢٢
 ١٢٣
 ١٢٤
 ١٢٥
 ١٢٦
 ١٢٧
 ١٢٨
 ١٢٩
 ١٣٠
 ١٣١
 ١٣٢
 ١٣٣
 ١٣٤
 ١٣٥
 ١٣٦
 ١٣٧
 ١٣٨
 ١٣٩
 ١٤٠
 ١٤١
 ١٤٢
 ١٤٣
 ١٤٤
 ١٤٥
 ١٤٦
 ١٤٧
 ١٤٨
 ١٤٩
 ١٥٠
 ١٥١
 ١٥٢
 ١٥٣
 ١٥٤
 ١٥٥
 ١٥٦
 ١٥٧
 ١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠

[illegible]

وصفه ومثلها ايجابا وسلبا المطلقة العامة وهي
التي يحكم فيها بثبوت المحمول لل موضوع اوسلبه ^{اي سلب الفعل}
كقولنا بالاطلاق العام كل انسان متنفس ولا شيء من
الانسان بمنفس ^{اي من نفس} ممكنة العامة وهي التي يحكم فيها بارتفاع
الضرورة عن الجانب ^{اي ضرورة زائدة خارج} المخالف كقولنا بالامكان العام كل
نار حارة وبه لا شيء من الحار يبارحه ^{اي يمتزجه} والمركبة وهي التي
حقيقتها لا يتركب من قضيتين ^{اي من قضيتين} مغالفتي للكيفية موافق
الكمية معتبرا ايجابا وسلبا بالقضية الاولى ^{اي الكمية والجزئية} فسلجم
المشروطة الخاصة وهي المشروطة العامة مع اللادوام
بحسب الذات واللا دوام عبارة عن مطلقة عامة
فالمشروطة الخاصة ان كانت موجبة كقولنا بالضرورة
كل كاتب متحرك الاصابع مادام كاتب لا داء ^{اي مادام} ما من
موجبة مشروطة عامة وسالبة مطلقة عامة وان كانت
سالبة كقولنا بالضرورة لا شيء من الكاتب ساكن

ميزان المنطق

میزان المنطق

[illegible]

[illegible][illegible]

من افاد
الى الوفاة
التي هي

[illegible][illegible]

توبہ کی ساری
انصافیتیں انصاف
ایک ہی نصیحت
نیکالی داد نصیحت
لا حول ناچار ہوتے
تو کہ تیار ہوتے
صدق و پاکیزگی
عالم کو کھلی ہوئی
نہایت

[illegible][illegible]

درمید

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some faint smudges and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page is bound into a dark, possibly black or dark brown, inner cover material. The overall lighting is even, highlighting the subtle variations in the paper's tone.

This image shows a blank page from a document. The page has a light beige or cream-colored background. A dark, horizontal band runs across the bottom portion of the page, likely representing the binding or edge of the scanned paper. There is no visible text or other markings on the page.

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

مقامی آن را فائده حالات آسان بر
بیان لایق تمام خواهد
شد

بزرگوار و معجزه شده مستقر آن
الطافه و امانت افروز تمام آن
کنت حاصل علی تواریخ آن

عاجزه شود سحر و شامانی و رسوم گردا
و اعمال بدوی بی حد و اعتدال

فوسل و عظم و قیاسی مشروط
نقدی است بشرط حال مطلوب

و از تکرار و یکبارگی که در صورت
خواهد بود

التبصر لدى الأفهام وتذكرة لمن اراد ان يتذكر من
ذوى الافهام سيما الولد لا عن الحنفى المحرى بالاكرام سمي
حبس الله عليه التحية والسلام لان له من التوفيق
قوام ومن التأييد عصام وعلى الله التوكل ولا عصا
القسم الاول فى المنطق مقدمة العلم ان كان
اذعان النسبة فصدىق والا فصور ويقتسمان
بالضرورة والضرورة والاكتساب بالنظر هو ملا
المعقول لتحصيل المجهول قد يقع فيه خطأ فاحتم
الى قانون يعصم عنه وهو المنطق وموضوع العلوم
التصورى التصديقى من حيث انه يوصل الى المطلوب
التصورى فيسمى معرفا والتصديقى فيسمى حجة
فصل دالة اللفظ على عام ما وضع له مطابقة

[illegible]

[illegible][illegible]

اول باسم
میلان
افغان جان فیس
است این فیس باسم
دعوت به اتحاد و تفویض
برائون ویران غرض
و هیئت که محول است
کرامت فیس باسم
سوال جانور و گاو و پانجه
ایمانی که فیس باسم
از او

1

این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان

الحقیقة فی جواب ما هو وقد یقال علی لما هیة المقول
 علیها و علی غیرها الجنس فی جواب ما هو و یخص بالاسم
 الاضافی کالاول بالحقیقی و بینهما عموم من جهة تصادقا
 علی الانسان و قمارهما فی الحيوان النقطه ثلثا لاجناس
 قد تترتب متصاعدا الی العالی و یمشی جنس الاجناس
 و لا نوع متنازلة الی السافل و یمشی نوع الانواع و ما
 بینهما متوسطات **الثالث الفصل** و هو المقول علی
 الشئ فی جواب ای شئ هو فی ذاته فان میزه عن
 المشاركات فی الجنس القریب فقرب و الا فبعیدا اذا
 نسب الی ما ییزه فمقوم الی ما ییزه عنه فمقسم و المقوم
 للعالی مقوم للسافل و العکس المقسم بالعکس لوانواع
 الخاصة و هو الخارج المقول علی ماتحت حقیقة
 واحدة فقط **الخامس الفصل** العرض العام و هو

لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة

و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان

فان لا بد من هذا
 و ان لا بد من هذا
 و ان لا بد من هذا
 و ان لا بد من هذا

و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان

الخارج المقول علیها و علی غیرها و کل منهما ان متنع انفکاکه
 عن الشئ فالازم بالنظر الی لما هیة او الوجودین یلزم
 تصوه من تصور الملزوم او من تصورهما الجزم باللزوم
 و غیرین بخلافه و لا فعرض مفارق یدوم او یزول
 بسرعة و بطوع خاتمة مفهوم الكل سیمی کلیا منطقیا
 و معروضه طبعیا و المجموع عقلیا و کذا الانواع الخمسة
 و الحق ان وجود الطبع یعنی وجود اشخاصه **فصل**
 معرف الشئ ما یقال علیه فادة تصوره و یشرط ان
 یكون مساویا و اجلی فلا یصح بالاعم و الاخص و
 المساوی معرفة و جمالة و الاخری التعریف **بالفصل**
 القریب حد بالخاصة ریم فان کان مع الجنس القریب
 فتام و الا فناقض و لم یعبروا بالعرض العام
 قدامه فی النفاصان یكون اعم کاللفظ و هو ما یقتضه

لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة
لغة	لغة	لغة	لغة

و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان

و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان
 و در این ساق را باقی بماند انسان

ان كان الموصوف في نفسه
 ان كان الموصوف في غيره
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما

تفسير مدلول اللفظ التصديقات القضية قول
 يحتمل الصدق والكذب فان كان الحكم فيها ثبوت شيء
 لشيء وانفيه عنه فحتمية موجبة واسالبة ويسمى المحكوم عليه
 موضوعا والمحكوم به محموله والدال على النسبة رابطة
 قد استعمل لها هو والاشترطية ويسمى الجزء اول مقدر
 والثاني تاليا والموضوع ان كان شخصا سميت القضية
 شخصية ومخصوصة وان كان نفسا الحقيقة فطبيعية
 الا فان بين كمية افراد كلا وبعضا فمخصوصة كقوله
 جزئية وقابله البيان سور والا فعملة وتلازم الجزئية
 ولا بد في الموجبة من جو الموضوع محققا وهي الخارجية
 او مقدرها الحقيقية اذ ههنا فالهئية وقد يجعل
 حرف السلب جزء من جزء فتسمى معدلة ولا فمحصلة

ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما
ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما
ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما

ان كان الموصوف في نفسه
 ان كان الموصوف في غيره
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما

ان كان الموصوف في نفسه
 ان كان الموصوف في غيره
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما

وقد يصحح بكيفية النسبة فوجهه والا فمطلقة ومأب
 البيان جهة فان كان الحكم فيه ضرورة النسبة مادام
 ذات الموضوع موجودا فضرورة مطلقة او مادام وصفه
 فمشرطة عامة او في وقت معين فوقية مطلقة او
 غير معين فمنتشرة مطلقة او بداهة مادام الذات
 فلائمة مطلقة او مادام الوصف فعرفية عامة او بفعليتها
 فمطلقة عامة او بعد ضرورة خلافا فممكنة عامة
 فهذه بسائط وقد يقيد العامتان والوقتيان المطلقتان
 بالادوام الذي فيسكنى لمشرطة الخاصة والعرفية
 الخاصة والوقية والمنتشرة وقد يقيد المطلقة العامة
 باللا ضرورة الذاتية فيسمى الوجودية للا ضرورة وبالادوام
 ويسمى لوجوية اللادامة وقد يقيد الممكنة العامة

ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما
ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما
ان كان الموصوف في نفسه	ان كان الموصوف في غيره	ان كان الموصوف في كليهما

ان كان الموصوف في نفسه
 ان كان الموصوف في غيره
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما

ان كان الموصوف في نفسه
 ان كان الموصوف في غيره
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما
 ان كان الموصوف في كليهما

قديب

این کتب که در این کتابخانه است
از آن کتب است که در این کتابخانه
از آن کتب است که در این کتابخانه

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

تغذیب

[illegible][illegible]

[illegible]

و در کماله در دوازده سالگی
در چشم او که در آن سال
کرد و در آن سال
برای چشم او که در آن سال
گردید و در آن سال
موت او که در آن سال
ان البیت حاتم الانصاری
و در کماله در دوازده سالگی
در چشم او که در آن سال
کرد و در آن سال
برای چشم او که در آن سال
گردید و در آن سال
موت او که در آن سال
ان البیت حاتم الانصاری

[illegible]

خارجة عنها عارضة لذواتها وقد يقال المبادئ لما
يبدأ به قبل المقصود والمقدّمات لما يتوقف عليه الشروع
وجه البصيرة وقوط الرغبة كترغيب العلم وبيان
غايته وموضوعه وكان القدر ما يبدؤون في صدور
الكتاب ما يسمونه الرؤس لثمانية ^{سفر} ^{أول} ^{الكتاب} ^{الاول} الغرض
لئلا يكون النظر في طلبه عبثا ^{للمعنى} الثاني المنفعة اى
ما يتشوق الكل طبعاً ليشط للطلب ويتمحل المشتقة
الثالث التسمية وهى عنوان العلم ليكون عنده
اجمال ما يفصله ^{من} ^{العلم} ^{المؤلف} ^{ليسكن} ^{قد} ^{العلم} ^{الخامس}
من اى علم هو لطلب فيه ما يليق به ^{السادس} ^{القسم}
مرتبة ليقدم على ما يجب يؤخر عما يجب ^{السابع} ^{القسم}
او الترتيب ليطلب فى كل باب ما يليق به ^{الثامن}
الاخاء التعليمية وهى التقسيم اعنى التكتيز من
فوق والتحليل عكسه والتحديد اى فعل الحدو

[illegible]

البرهان ای الطریق الی الوقوف علی الحق والعلیه وهو بالمقاصد اشبه فقط

منطق منظوم

بسم الله الرحمن الرحیم

سرانجام نهاده در جوابی چون با غلام که در پیش بیا پیوست من غمخسرای او تا جرم عالم هستی ظلال نامهای او سپاسش گزینم بخشد مراد بیم نفعی فرو بردم بکام خویش و غلای ستائیدن که باری بار بار بار بار باری بیستم بر ستاینم خواهد که کامل سکندر و در دل شفاعت اندر آن میلان مستن کنند دل را بدیدار خلاص امت عاصی دود و دلهای سوس و اوجده آه و زاریها سواهی دست جستن بر در آن سرور و نور امام دانهای انبیا در سجده خشان بر مصلوات بیغایت با دلازمین سکین کزیشان آمده پیدایلت نصرت نصرت چو این شکیبایی در این فن را بویاید بحال خود ز روی گردنم دودی برآورد تقلب در صوفی و در شواله گزینان یاریده	ستایم در سپاس بن نیایش بر خدا نام بر نام تو سن خادم سوسی شکر خلاقم ز تاثیرات اسمایش بود نظم و نسق هر سو بانگ دستهای رخت جوهر شکر افکنم و هر گوست مقبولی باین جمله سرانیدن و درودی می دهم در ضلک سوار بر ازان بر خشان شفاعت خشان و در بار نیک دل جان را یکی سازد بگناهان دل جستن بگناهیکه دل کرده هر یک میشود ناسی بشود دست از دستن به نیکهای اعمالش چو دست چرب گریز کشد آن بستر و در که نام نایش باشد محمد اندرین عالم که انیم خوشه چین باشد زده گاه خوش پس از حمد و درود این بنده بجز نمی گوید ز دست حضرت توفیق باری شجره غایت چرا انصال خود گویم چه قدر علم انگارم که انبای زمانه به هر خوشترین مجید	بر از جبل مرکب خود در جمل خفت نازند کسی هرگز نرسد که او در خود بهر علم آید که طبع سوسی ایجا عبارت آمده ماکل برای طالبان علم این ایات می گویم نو شتم بار شتر گریه تنگم کرداد وارم نو شتم حاشیه بر شرح محمد و در صردا یکی یک روز بر اخبار و هم آیات بجان ز تعلیمی کی در بندگی شخصی آوردم برین بی درستی و ناساعد طبع شد قاعد درین دو چار خطه خواستم تحریر درین بود این فن میزان بهر حفظ فکر در زبان طریق مستقیم کسب ناسعلوم و اسازد پس این هر دو اگر بفیک حاصل شد برین مؤخر شد ز ابواب تصور علم تحقیقی پس آن پنج ضرب را کلی الفاظ و کلماتی پس این بحث دلالت را بجمه سن صورت اگر از روی وضعی باشد آنرا وضعی خوانند چرا از لوح بستر فنی برزد سعه بخینند چو خوشی از پس دیوار لفظ و زریاتی طریق و تمیز قسم سوم التزامیه طریق آنرا بنام و اگر بر جزوی باشد به فنی آنرا به حیوان ناطق در همه معنی بخوانی التزامش بجمعیان زنا بنما بقسم مفرد و قسم مرکب قسمتی یا بر	زنند از در جمع دلالت گزانت با و پیاپی که هر درس و تدریس علوم در سه شایه چو این حال حوادث از زبان غیش گفتم برین نظر قواعد بهر حفظ سهل می بودیم شرح پنج ایسا غوی آمازمین سکین و تحقیق ست بر شرح و قایه هم بهایه را و وقتی هم نو شتم در فرائض و وقت طبع بشانی ثالث از شرح بر شرح منبسطم علاوه این همه شد التزام اختر عمن درین دو چار خطه خواستم تحریر درین بود این فن میزان بهر حفظ فکر در زبان طریق مستقیم کسب ناسعلوم و اسازد پس این هر دو اگر بفیک حاصل شد برین مؤخر شد ز ابواب تصور علم تحقیقی پس آن پنج ضرب را کلی الفاظ و کلماتی پس این بحث دلالت را بجمه سن صورت اگر از روی وضعی باشد آنرا وضعی خوانند چرا از لوح بستر فنی برزد سعه بخینند چو خوشی از پس دیوار لفظ و زریاتی طریق و تمیز قسم سوم التزامیه طریق آنرا بنام و اگر بر جزوی باشد به فنی آنرا به حیوان ناطق در همه معنی بخوانی التزامش بجمعیان زنا بنما بقسم مفرد و قسم مرکب قسمتی یا بر

بصیت

سرانجام نهاده در جوابی چون با غلام که در پیش بیا پیوست من غمخسرای او تا جرم عالم هستی ظلال نامهای او سپاسش گزینم بخشد مراد بیم نفعی فرو بردم بکام خویش و غلای ستائیدن که باری بار بار بار بار باری بیستم بر ستاینم خواهد که کامل سکندر و در دل شفاعت اندر آن میلان مستن کنند دل را بدیدار خلاص امت عاصی دود و دلهای سوس و اوجده آه و زاریها سواهی دست جستن بر در آن سرور و نور امام دانهای انبیا در سجده خشان بر مصلوات بیغایت با دلازمین سکین کزیشان آمده پیدایلت نصرت نصرت چو این شکیبایی در این فن را بویاید بحال خود ز روی گردنم دودی برآورد تقلب در صوفی و در شواله گزینان یاریده	ستایم در سپاس بن نیایش بر خدا نام بر نام تو سن خادم سوسی شکر خلاقم ز تاثیرات اسمایش بود نظم و نسق هر سو بانگ دستهای رخت جوهر شکر افکنم و هر گوست مقبولی باین جمله سرانیدن و درودی می دهم در ضلک سوار بر ازان بر خشان شفاعت خشان و در بار نیک دل جان را یکی سازد بگناهان دل جستن بگناهیکه دل کرده هر یک میشود ناسی بشود دست از دستن به نیکهای اعمالش چو دست چرب گریز کشد آن بستر و در که نام نایش باشد محمد اندرین عالم که انیم خوشه چین باشد زده گاه خوش پس از حمد و درود این بنده بجز نمی گوید ز دست حضرت توفیق باری شجره غایت چرا انصال خود گویم چه قدر علم انگارم که انبای زمانه به هر خوشترین مجید	بر از جبل مرکب خود در جمل خفت نازند کسی هرگز نرسد که او در خود بهر علم آید که طبع سوسی ایجا عبارت آمده ماکل برای طالبان علم این ایات می گویم نو شتم بار شتر گریه تنگم کرداد وارم نو شتم حاشیه بر شرح محمد و در صردا یکی یک روز بر اخبار و هم آیات بجان ز تعلیمی کی در بندگی شخصی آوردم برین بی درستی و ناساعد طبع شد قاعد درین دو چار خطه خواستم تحریر درین بود این فن میزان بهر حفظ فکر در زبان طریق مستقیم کسب ناسعلوم و اسازد پس این هر دو اگر بفیک حاصل شد برین مؤخر شد ز ابواب تصور علم تحقیقی پس آن پنج ضرب را کلی الفاظ و کلماتی پس این بحث دلالت را بجمه سن صورت اگر از روی وضعی باشد آنرا وضعی خوانند چرا از لوح بستر فنی برزد سعه بخینند چو خوشی از پس دیوار لفظ و زریاتی طریق و تمیز قسم سوم التزامیه طریق آنرا بنام و اگر بر جزوی باشد به فنی آنرا به حیوان ناطق در همه معنی بخوانی التزامش بجمعیان زنا بنما بقسم مفرد و قسم مرکب قسمتی یا بر	زنند از در جمع دلالت گزانت با و پیاپی که هر درس و تدریس علوم در سه شایه چو این حال حوادث از زبان غیش گفتم برین نظر قواعد بهر حفظ سهل می بودیم شرح پنج ایسا غوی آمازمین سکین و تحقیق ست بر شرح و قایه هم بهایه را و وقتی هم نو شتم در فرائض و وقت طبع بشانی ثالث از شرح بر شرح منبسطم علاوه این همه شد التزام اختر عمن درین دو چار خطه خواستم تحریر درین بود این فن میزان بهر حفظ فکر در زبان طریق مستقیم کسب ناسعلوم و اسازد پس این هر دو اگر بفیک حاصل شد برین مؤخر شد ز ابواب تصور علم تحقیقی پس آن پنج ضرب را کلی الفاظ و کلماتی پس این بحث دلالت را بجمه سن صورت اگر از روی وضعی باشد آنرا وضعی خوانند چرا از لوح بستر فنی برزد سعه بخینند چو خوشی از پس دیوار لفظ و زریاتی طریق و تمیز قسم سوم التزامیه طریق آنرا بنام و اگر بر جزوی باشد به فنی آنرا به حیوان ناطق در همه معنی بخوانی التزامش بجمعیان زنا بنما بقسم مفرد و قسم مرکب قسمتی یا بر

و اگر تمام بود منطق بقصد نیست اجزایش
 هم جری نیز چون طلق را بود این راه
 پس این مفرد و قسم در یکی جزئی و کلی
 برانش جزئی کامل که تخصیص بی دارد
 چون انسان کان بود مجموع از بدنی و نفسی
 چرا از ماهیت افراد خارج شد بود عرضی
 اگر خارج نباشد از جهان نامیده و شذائی
 لکن نوع و دوم جنس قسم فصل است بی جهت
 بپایخ از سوال ماهیت از این چه باشد
 از جایی خصوص اشتراک این طبع می نماید
 پس آنرا جنس نامند و آن کلی بود صواب
 چه جزوی شرکت فانی میان شان نمی نماید
 بیاید در جواب ای نمی هوسن الذاتی
 بعد الذات کان بود پیش بود قاطن
 بگویندش برای این هم جنس قریب است
 تمام مشترک در بعضی نه در دیگر است
 و اگر باشد غیر فصل از انباز ماهیت
 بگو فصل بعید از جسم در انواع حیوانی
 پس از عرضی بود مختص یک ماهیت نوعی
 که کلی عرضی محمول بر یک طبع می یابد
 در آن عرضی بود مثال چندان طبع ماهیت
 امور عامه به تمام اشیا و ذوات امکان
 بود کلی عرضی صادق آید بر طبع چند
 این لازم حال از انکه کاک از ذوات ماهیت

که معنی دارد و اینست بخش جزئی و اینست
 که تحقیق این گفتار تعلیقات و مویسه
 چون اصل شرکت کلی می دارد بود جزئی
 اگر و شش فانی کرد صادق بودی اکثر
 بسوی نیمه لاتی و واجب این بخش
 چون صاحب کلیه کثیر است از حیوان مع این
 چون انسان چون حیوان است فانی به هر جزئی
 تمام طبع هر فردش بنام نوع می باشد
 سوال ماهیت از کل حقیقت هر چه بود آید
 تمام طبع که مختص بود با شرکت صرفه
 با هیات معدوده بطرز ماهوالات
 و اگر باشد غیر تمام مشترک ذاتی
 چون این در جواب الیگارای حیوان
 بیاید آن تمام مشترک در جمله و عشار
 اگر باشد جواب بر این است و جنس اشتراک
 چون نامی از بهر حال و کل این است
 که جنس قریب است آن بود فصل از این
 پس این سه گونه را در عرض فانیات میگویند
 نباشد جنس یا مختص یا جامع هر جنسی
 چون صاحب خاصه انسان فانی خاصه حیوان
 را در عرض فانی مدینه با جمله تبعیت
 بخواندش نام عرض عام از روی عیش
 طبع نوعی جنسی بر این بود پدید
 چنانچه این جنس بر حیوان است با امکان

جلال بن علی بن ابی طالب

چرا سود بهر ترکیب از ج خاص در حیثی
 چون جنس جنس است نسبت رستن و رستن
 معرفت قول شایع آن بود معلوم بقوی
 پس آن دو قسم میباش یکی باشد بنام حد
 بخش خاصه یا بعضی عرض خاصه دیگر
 چون تحدید انسان آوری حیوان طبع را
 نقصانش بجز ناقص آن را نام می باید
 چون حیوان صفا کثات انسانی معرفت
 بجز تمام در جنس قریب قیما حرازی
 چون جسم صفا کثید بهر علم رسمی انسان
 چون در اولیا انسان شایذی ضحک میباید
 خصوص قائل و طرفین از روی فقر و فتن
 بود مطلق و ابقانی و جعلی و تقلیدی
 انضیه حله باشد که چنانچه است تصدیقی
 چون خالیدی سینه دایم امر شد ایمان را
 بجهنم لعان گفت برای تو شانش ان
 بود محکوم به تالی در اخبارات شرطیه
 چون تقدیری بود حکمتش را پیش انضالیه
 بخواندش حکم وصل نام انضالیه
 چون جعفر من بود اعلی برین ایا خارج
 مثال آن همان باشد که در باب استی
 چو این شایست با فزون از جنس اشتراک
 بود کلان علاقه یا نفیض انضالیه
 مخصوصه بنامندش و اگر افتاد کلیش

مگر این گونه لازم را گویم لازم صنفی
 چون بر سدت که کلیات غمسه بیت گوارش
بیان معرفت
 مرکب از خصوص فانیات بخش می باشد
 در از جنس قریب فصل از قریب تلفت باشد
 فراهم کرده روی و طبعش جمله از اجزا
 چون هم ناطق آید در حصول طبع انسانی
 چون با حیوان صفا کثات انسانی معرفت
 بجز تمام در جنس قریب قیما حرازی
 چون جسم صفا کثید بهر علم رسمی انسان
 چون در اولیا انسان شایذی ضحک میباید
 خصوص قائل و طرفین از روی فقر و فتن
 بود مطلق و ابقانی و جعلی و تقلیدی
 انضیه حله باشد که چنانچه است تصدیقی
 چون خالیدی سینه دایم امر شد ایمان را
 بجهنم لعان گفت برای تو شانش ان
 بود محکوم به تالی در اخبارات شرطیه
 چون تقدیری بود حکمتش را پیش انضالیه
 بخواندش حکم وصل نام انضالیه
 چون جعفر من بود اعلی برین ایا خارج
 مثال آن همان باشد که در باب استی
 چو این شایست با فزون از جنس اشتراک
 بود کلان علاقه یا نفیض انضالیه
 مخصوصه بنامندش و اگر افتاد کلیش

دوم عرض غایب کان ماهیت توان رستن
 که نوع و جنس و فصل و عرض عام خاصه باشد
 که از نقش بیدرگ بگذر و محمول تحصیل
 دوم بر آن مرکب بود عرضی لازم
 بجز تمام نامند آن صنوع ذات می باشد
 اگر از جنس بعید و فصل از قریب تلافی آید
 نموجنس حرکت از حصولش از ذواتی
 بنامندش نام بر تمام آنرا که شش و کلی
 بر تمام ناقص از نقصان نام نام خوانند
 از عرضیات محضه بر تمام ناقص نمی آید
 مرکب از دوغ و راست خطا اگر توان
 گمی نامت تصدیقش اگر بر ذرات و افعال
 قضیه گاه تحصیل است که بدی و گاه شکی
 برین تقدیر حلیه بود از روی حل شئی
 نباشد چنین حکم آن بود شرطیه برین
 مقدم آنکه بر وی کرده آید حکم شرطیه
 پس این شرطیه بر دو گونه آید انضالیه
 چون در خواهی از دم از نفس خود خوار است
 چون خالید یا بود موجود یا معدوم خارج
 بصدق که کذب می باشد منافات حقیقیه
 دوم کان در زمانی مانع از هیچ است اجزا
 چو این نادان بود یا باب عجز و خجاست
 قضیه که بود موضوع بقدر جزیش
 اگر احوال آن باشد بنام محله خوانند

پس آن محصور در حصار کلیه نیاید
 آن تقاضای این برین اختلاف دو قضیه را
 و درانی دروش دیگری را راستی نماید
 اگر هر دو بود محصوره شرط است اختلاف کم
 نقیض موجب جزئی باشد سالبه یکی
 چون عکس مستوی یکی است بر طرفینش
 بعکس هر دو قسم موجب جزئی می آید
 چنانکه ذب بود چون گوی انسان است هر دو
 برای سالبه جزئی عکس نیست در میزان
 قیاس آن مطلق از چند اخبار و حمل آید
 نباشد تشل برین مطلق و نقیض آن
 که باشد اندر شمعین نتیجه با نقیض آن
 که موضوع نتیجه باشد و محمول آن اگر
 یکی را وسط آن امر مکرری بود نامی
 که در تعریف افکار است این اشکال میبونه
 مثالش نعم و در شرط استاجش بود آنرا
 چنانچه حک بود انسان هر انسان بود حیوان
 چنانچه حک انسان است انسانی نشد بشر
 چنانچه بعد صرف وسط از ظاهر ای کل
 برایش هم دو شرط آمد یکی کلیت کبری
 که استاجش بصحیح همان چار اضلاع
 چنانچه آتش نشد حیوان هر ضاحک بود
 که موضوع است و صغری هم موضوع کبری
 ضد و پ نتیجه در وی شش آمد بعد از دو
 چو باقی مسئله آن بر نیاری میشود باقی

بیان تناقض

که در اجاب سلب صدق کذب آمد برین
 که راست گردانی در وقت دیگری آید
 که گفته گفتیم این شیل مارا در مثالش گو
 نقیض موجب کلیه باشد سالبه جزئی
 نه چیزی زان بود اصغر بود بعضی آن
 بشرط و قیاس کف صدق کنج این چرخش
 چو هر انسان بود حیوان از حیوان بود انسان
 چو هیچ از سنگ کم نیست سنگ آزاد
 چو گوی که گویند نیست برخی در شاه انسان
 پس آن دو قسم شد و نام اقترانی آن
 با استثنای آید تسمیه قسم دوم ای جان
 بقسم اقترانی سه حدود آید یکی اصغر
 دوم را کان بود حاوی بکبر نام شد کبری
 بدرج حدودا و وسط چار شد اشکال این گونه
 چه محمول است صغری موضوع است کبری
 همانند از ضرب شازده پنج چهار اجاب
 چو بعضی ضاحک انسان است بر انسان بود
 بیانی شکل ثانی بینی ایجان حدودا و وسط
 دوم از مخرجات هر دو در اجاب سلب اصلا
 چو هر ضاحک انسان است هیچ انسانی
 چو بعضی غرض نشد انسان هر ضاحک بود انسان
 دو شرط آنرا بود قطعا یکی اجاب صغری
 از انظار برای صغری از اضرب مثالی گو
 بیداری شکل اربع چون بیانی حدودا و

بیان عکس مستوی

چو برخی از خزان صریح بعضی مخفی
 بعکس سالبه کلیه مثلش دان کیفیت کم

بیان قیاس

که چون باور نمی آید از آنها جمله زاید
 چو هر کاتب بود انسان هر انسان بود حیوان
 چو گریزی تخم لاکن اکنون خاصی اجاب
 پس گوی را که اصغر در وی انعام شد صغری
 که از نقش و عقلت مطلق و عینش نامی
 بیانی شکل اول اهل الانتاج و هم اعلی
 یکی اجاب صغری بود کبری کلیت کبری
 چو هر ضاحک انسان است انسانی نشد بشر
 نتایج بعد صرف وسط از ظاهر ای کل
 برایش هم دو شرط آمد یکی کلیت کبری
 که استاجش بصحیح همان چار اضلاع
 چنانچه آتش نشد حیوان هر ضاحک بود
 که موضوع است و صغری هم موضوع کبری
 ضد و پ نتیجه در وی شش آمد بعد از دو
 چو باقی مسئله آن بر نیاری میشود باقی

چو هر انسان بود حیوان و هر ملحق بود انسان
 بسازی عکس کبری تازی در وی با سانی
 دیگر طور کن ترتیب را مکتوس و بعد آن
 با استثنای آید خبر زان جمله شرطیه
 اگر شرطیه باشد اتصالیه لزومیت
 که عین تالیس آید بدست در تعجب آن
 چو هر انسان بود حیوان بودی برین شکی نیست
 چو استثنای در وی نقیض تالیس آن را
 همین دو صورت استاجش آمد و در میزان
 آن استثنای هر یک جزو آن ای نقیضش را
 که گرفت است ایضا سلب هر دو صورت است
 نباشد پس لیکن پس نیست از اسپان
 صناعات خمس

مرکب از تعینات و تعلیمات می باشد
 چو هر و خاش باشد مساوی نعم آن نمک
 پس تعلیمات استیقان و هم هر یک است
 و گاه باشد مطابق لیکن از جهت توانستن
 شایع از یقین بر وی همان منطق نباشد
 از آن جمله بر وی اولی کو محض تعلیمش
 چو آتش نشد گشتی زگری خشکیش عطشان
 چهارم حدیثات آید چو حدیث صاب است
 که از اشکال گوناگون هر دونه بود و ظاهر
 چو دارا یاوشای بود و اسکند رشده سلطان
 که در پنج آنها نباشد قاض از اذ بان

بیان انتاج استثنائی

چو هر انسان بود حیوان بودی برین شکی نیست
 چو استثنای در وی نقیض تالیس آن را
 همین دو صورت استاجش آمد و در میزان
 آن استثنای هر یک جزو آن ای نقیضش را
 که گرفت است ایضا سلب هر دو صورت است
 نباشد پس لیکن پس نیست از اسپان

صناعات خمس

مرکب از تعینات و تعلیمات می باشد
 چو هر و خاش باشد مساوی نعم آن نمک
 پس تعلیمات استیقان و هم هر یک است
 و گاه باشد مطابق لیکن از جهت توانستن
 شایع از یقین بر وی همان منطق نباشد
 از آن جمله بر وی اولی کو محض تعلیمش
 چو آتش نشد گشتی زگری خشکیش عطشان
 چهارم حدیثات آید چو حدیث صاب است
 که از اشکال گوناگون هر دونه بود و ظاهر
 چو دارا یاوشای بود و اسکند رشده سلطان
 که در پنج آنها نباشد قاض از اذ بان

شروط و هم ضرورتش را و در اسفا و طول و ان
 چو گردانی موسم را سوی اول عکس صغری
 لیکن عکس تعجب را اصل نتیجه طان
 نخست آید بر استثنائی طرفی زان جمله
 که استثنای استدم را بعین آن حکمیه
 که آن چیز انسان است پس لایب عموما
 نقیضی از مقدم در نتیجه شود و ابعث
 و اگر شرطیه باشد انحصاریه عت او
 چو این غنایت طاقت لیکن نیست بهت
 استثنای استثنای سانی بین هر یک را
 و اگر متعلق آید کن استثنای نقیض آن
 پس این سبب باشد همچنین باید باقی دست
 پس آن ایضاً در مشرب هم غلط آید
 چو نسبت و خبر مرجع باشد هم پنداری
 چو نبی نبش راجع بنام متن نسبت خوان
 نباشد که بطریق واقع آن حمل مرکب شد
 بنام خاص تعلیمات عقیده و توانستن
 به بیات از قمر یقین شش گونه آید
 نقیضش آید و در قطع فهم اوست کیلش
 سوم باشد موجب ناز کرار شود دست
 که از راه بادی شد مطالب و فخر ظ هر
 بود و چیه بقایای تو از اگر در جسم
 چو هر تر از ملان بوده و نا و شاه و ایران
 چو گوی چار بخت است از تقسیم و دوز

فيه فنقول عمر في ان نقله العرف العام وشرعي ان نقله الشرع واصطلاحه
 ان نقله جمعه خاص الالفاظ بالنسبة الى المعنى الاول حقيقة والثاني مجازي
 كان بالعكس فمترافة والمركب ان افاد معنى يصح السكوت عليه فتام وهو
 ان احتل الصدق والكذب بخبر قضية والافان شاء فان افاد بالوضع طلب
 الفعل فامر مع الاستعلاء والتباس مع التساوي ودعاء مع الخضوع والترك
 فهي والفرق فاستفهام ولافتنية ويدخل فيه التنية صكنا فتعكاف والتجى صكنا كقطر
 والقسم والنداء والتجى ان لم يفتن فناقض فان كان احدهما مقيدا للاخر فبقية
 ولا فغيره والكل اما تمام حقيقة جرمية هو النوع الحقيقي وهو المقول
 علم متفقات الحقائق في جوابها هو وجزئها وهو الذاتي فان كان تمام
 المشترك بين الانواع فجنس وهو المقول على مختلفات الحقائق في جوابها هو
 فان كان تمام المشترك بين جميع انواعه المندرجة تحته فقريب والاف بعيد ان لم
 يكن تمام المشترك ففصل وهو المقول على الشيء في جوابها شيء هو في ذاته
 فان يميز النوع عن مشاركا ته في الجنس لقريب فقريب الاف بعيد او
 خارج عنها فان اختص بحقيقة واحدة فخاصة وهو الكل العريض للمقول
 على حقيقة واحدة فقط والاف عرض عام وهو الكل العريض المقول على
 اكثر منها فان امتنع ان يفتك عن الماهية فلازم والاف فقرق والكليان
 متساويان كالانسان والناطق او متباينان كالانسان والفرس و

هذا هو المقول على كل واحد من هذه الاشياء
 ان نقله العرف العام وشرعي ان نقله الشرع واصطلاحه
 ان نقله جمعه خاص الالفاظ بالنسبة الى المعنى الاول حقيقة والثاني مجازي
 كان بالعكس فمترافة والمركب ان افاد معنى يصح السكوت عليه فتام وهو
 ان احتل الصدق والكذب بخبر قضية والافان شاء فان افاد بالوضع طلب
 الفعل فامر مع الاستعلاء والتباس مع التساوي ودعاء مع الخضوع والترك
 فهي والفرق فاستفهام ولافتنية ويدخل فيه التنية صكنا فتعكاف والتجى صكنا كقطر
 والقسم والنداء والتجى ان لم يفتن فناقض فان كان احدهما مقيدا للاخر فبقية
 ولا فغيره والكل اما تمام حقيقة جرمية هو النوع الحقيقي وهو المقول
 علم متفقات الحقائق في جوابها هو وجزئها وهو الذاتي فان كان تمام
 المشترك بين الانواع فجنس وهو المقول على مختلفات الحقائق في جوابها هو
 فان كان تمام المشترك بين جميع انواعه المندرجة تحته فقريب والاف بعيد ان لم
 يكن تمام المشترك ففصل وهو المقول على الشيء في جوابها شيء هو في ذاته
 فان يميز النوع عن مشاركا ته في الجنس لقريب فقريب الاف بعيد او
 خارج عنها فان اختص بحقيقة واحدة فخاصة وهو الكل العريض للمقول
 على حقيقة واحدة فقط والاف عرض عام وهو الكل العريض المقول على
 اكثر منها فان امتنع ان يفتك عن الماهية فلازم والاف فقرق والكليان
 متساويان كالانسان والناطق او متباينان كالانسان والفرس و

هذا هو المقول على كل واحد من هذه الاشياء
 ان نقله العرف العام وشرعي ان نقله الشرع واصطلاحه
 ان نقله جمعه خاص الالفاظ بالنسبة الى المعنى الاول حقيقة والثاني مجازي
 كان بالعكس فمترافة والمركب ان افاد معنى يصح السكوت عليه فتام وهو
 ان احتل الصدق والكذب بخبر قضية والافان شاء فان افاد بالوضع طلب
 الفعل فامر مع الاستعلاء والتباس مع التساوي ودعاء مع الخضوع والترك
 فهي والفرق فاستفهام ولافتنية ويدخل فيه التنية صكنا فتعكاف والتجى صكنا كقطر
 والقسم والنداء والتجى ان لم يفتن فناقض فان كان احدهما مقيدا للاخر فبقية
 ولا فغيره والكل اما تمام حقيقة جرمية هو النوع الحقيقي وهو المقول
 علم متفقات الحقائق في جوابها هو وجزئها وهو الذاتي فان كان تمام
 المشترك بين الانواع فجنس وهو المقول على مختلفات الحقائق في جوابها هو
 فان كان تمام المشترك بين جميع انواعه المندرجة تحته فقريب والاف بعيد ان لم
 يكن تمام المشترك ففصل وهو المقول على الشيء في جوابها شيء هو في ذاته
 فان يميز النوع عن مشاركا ته في الجنس لقريب فقريب الاف بعيد او
 خارج عنها فان اختص بحقيقة واحدة فخاصة وهو الكل العريض للمقول
 على حقيقة واحدة فقط والاف عرض عام وهو الكل العريض المقول على
 اكثر منها فان امتنع ان يفتك عن الماهية فلازم والاف فقرق والكليان
 متساويان كالانسان والناطق او متباينان كالانسان والفرس و

احدهما اعلم من الاخر مطلقا كالانسان والحيوان او احدهما من وجه
 كالانسان والابيض ونقيضا الاول متساويان والثالث باعكس و
 المتباينين والثاني متباينان متباينان معروف الشيء ما يكون معرفته
 سببا لمعرفة ذلك الشيء فيكون متساويا له في العموم والخصوص
 يكون اجل منه فالميز فيه ان كان ذاتيا فاما ان كان الجنس
 القريب مذكورا فيه او ناقص ان لم يكن الجنس القريب مذكورا
 فيه وان كان خارجا فرسم تام ان كان الجنس القريب مذكورا و
 ناقص ان لم يكن القضية اما حتمية كزيد كاتب وطرفاه موضوع
 وعمول وشرطية وطرفاه مقدم وتال وهي اما متصلة لزومية
 بخوان كانت الشمس طالعة فالنهار موجودا واتفاقية بخوان كان
 الانسان ناطقا فالخمار ناهق واما منفصلة حقيقة مثل لعددا ما
 زوج واما فرد واما ما نفع الجمعة مثل هذا الشيء اما شجر او حجر او
 ما نفع الخلو نخوزيلا ما في البحر ولا يعرف وهي ما موجبة كما ذكرنا في
 كاتب او سالبة نخوزيلا ليس بكاتب وشخصية ان كان الموضوع
 شخصا معينا كما ذكرناه ومسورة ان بين فيها كمية الحكم مثل كل انسان
 كاتب بعض الانسان كاتب ولا شيء من الانسان بكاتب وبعض
 الانسان ليس بكاتب والافمهمة وهي في قوة الجزئية النقيضان

هذا هو المقول على كل واحد من هذه الاشياء
 ان نقله العرف العام وشرعي ان نقله الشرع واصطلاحه
 ان نقله جمعه خاص الالفاظ بالنسبة الى المعنى الاول حقيقة والثاني مجازي
 كان بالعكس فمترافة والمركب ان افاد معنى يصح السكوت عليه فتام وهو
 ان احتل الصدق والكذب بخبر قضية والافان شاء فان افاد بالوضع طلب
 الفعل فامر مع الاستعلاء والتباس مع التساوي ودعاء مع الخضوع والترك
 فهي والفرق فاستفهام ولافتنية ويدخل فيه التنية صكنا فتعكاف والتجى صكنا كقطر
 والقسم والنداء والتجى ان لم يفتن فناقض فان كان احدهما مقيدا للاخر فبقية
 ولا فغيره والكل اما تمام حقيقة جرمية هو النوع الحقيقي وهو المقول
 علم متفقات الحقائق في جوابها هو وجزئها وهو الذاتي فان كان تمام
 المشترك بين الانواع فجنس وهو المقول على مختلفات الحقائق في جوابها هو
 فان كان تمام المشترك بين جميع انواعه المندرجة تحته فقريب والاف بعيد ان لم
 يكن تمام المشترك ففصل وهو المقول على الشيء في جوابها شيء هو في ذاته
 فان يميز النوع عن مشاركا ته في الجنس لقريب فقريب الاف بعيد او
 خارج عنها فان اختص بحقيقة واحدة فخاصة وهو الكل العريض للمقول
 على حقيقة واحدة فقط والاف عرض عام وهو الكل العريض المقول على
 اكثر منها فان امتنع ان يفتك عن الماهية فلازم والاف فقرق والكليان
 متساويان كالانسان والناطق او متباينان كالانسان والفرس و

هذا هو المقول على كل واحد من هذه الاشياء
 ان نقله العرف العام وشرعي ان نقله الشرع واصطلاحه
 ان نقله جمعه خاص الالفاظ بالنسبة الى المعنى الاول حقيقة والثاني مجازي
 كان بالعكس فمترافة والمركب ان افاد معنى يصح السكوت عليه فتام وهو
 ان احتل الصدق والكذب بخبر قضية والافان شاء فان افاد بالوضع طلب
 الفعل فامر مع الاستعلاء والتباس مع التساوي ودعاء مع الخضوع والترك
 فهي والفرق فاستفهام ولافتنية ويدخل فيه التنية صكنا فتعكاف والتجى صكنا كقطر
 والقسم والنداء والتجى ان لم يفتن فناقض فان كان احدهما مقيدا للاخر فبقية
 ولا فغيره والكل اما تمام حقيقة جرمية هو النوع الحقيقي وهو المقول
 علم متفقات الحقائق في جوابها هو وجزئها وهو الذاتي فان كان تمام
 المشترك بين الانواع فجنس وهو المقول على مختلفات الحقائق في جوابها هو
 فان كان تمام المشترك بين جميع انواعه المندرجة تحته فقريب والاف بعيد ان لم
 يكن تمام المشترك ففصل وهو المقول على الشيء في جوابها شيء هو في ذاته
 فان يميز النوع عن مشاركا ته في الجنس لقريب فقريب الاف بعيد او
 خارج عنها فان اختص بحقيقة واحدة فخاصة وهو الكل العريض للمقول
 على حقيقة واحدة فقط والاف عرض عام وهو الكل العريض المقول على
 اكثر منها فان امتنع ان يفتك عن الماهية فلازم والاف فقرق والكليان
 متساويان كالانسان والناطق او متباينان كالانسان والفرس و

انسان و حیوان
توالتصور
بانتقد تصور
محقق علی سید
افضل خاں القوی

[illegible]

هذا هو المطلوب من مبادئ العقل في المطالب بحيث يحصل
 المبادئ المطلوب بحيث يحصل للدليل على الذهن من
 المبادئ في الذهن دفعة واحدة التقريب هو سوف
 المقدت على وجه يفيد المطلوب تطبيق الدليل على المبدأ
 الداور هو توقف الشيء على ما يتوقف عليه ذلك الشيء
 التسلسل هو ترتيب أمور غير متناهية المنطق اليقيني
 قانونية تعصم رعاها الذهن عن الخطأ في الفكر الآلة
 هي الوساطة بين المفاعل والمفعول في وصول ثمره اليه
 القانون امر كلي ينطبق على جميع جزئياته يعرف احكامها
 منه الامور المعلومته الحاصلة صورها عند العقل
 المعارضة مقابلة الدليل بدليل اخر مانع الاول
 في ثبوت مقتضاه الموضوع هو ما يبحث في العلم عن
 عوارض الذاتية التي يلحق بالما هو اي لذاته او لجزئته
 او لساويه القول لتأخر هو مقول على ماهية

هذا هو المطلوب من مبادئ العقل في المطالب بحيث يحصل
 المبادئ المطلوب بحيث يحصل للدليل على الذهن من
 المبادئ في الذهن دفعة واحدة التقريب هو سوف
 المقدت على وجه يفيد المطلوب تطبيق الدليل على المبدأ
 الداور هو توقف الشيء على ما يتوقف عليه ذلك الشيء
 التسلسل هو ترتيب أمور غير متناهية المنطق اليقيني
 قانونية تعصم رعاها الذهن عن الخطأ في الفكر الآلة
 هي الوساطة بين المفاعل والمفعول في وصول ثمره اليه
 القانون امر كلي ينطبق على جميع جزئياته يعرف احكامها
 منه الامور المعلومته الحاصلة صورها عند العقل
 المعارضة مقابلة الدليل بدليل اخر مانع الاول
 في ثبوت مقتضاه الموضوع هو ما يبحث في العلم عن
 عوارض الذاتية التي يلحق بالما هو اي لذاته او لجزئته
 او لساويه القول لتأخر هو مقول على ماهية

تعريف الاشياء

الشيء وحقيقة ليفيد تصورا مجهولا المعروف للشيء هو
 الذي يستلزم من معرفته معرفة ذلك الشيء الحقيقة
 ما به الشيء هو هو الملازمة هو عبارة عن استلزام
 تحقق احد الشئتين تحقق الاخر الزوم الخارجي
 هو كون الامر الخارجي بحيث يلزم بتحقيقه المسمى في
 الخارج الزوم الذهني هو كون الامر الذهني بحيث
 يلزم تحقق المسمى في الذهن بتحقيقه الواجب هو
 الذي لا يفترق في الوجود الى غير الممكن هو الذي يفترق
 في الوجود الى غير الكم المتصل هو الذي لا يمكن
 بين اجزائه جزء مشترك الكم المنفصل هو الذي لا يمكن
 ان يفرض بين اجزائه جزء مشترك الكيف عرض يتوقف
 في التصو على الفير ولا يقتضي القسمة في انه المضاف
 ماهية معقولة بالنسبة الى الفير على الاطلاق المتى هو نسبة
 الشيء الى ما نه الاين هو نسبة الشيء الى مكان لا يحق نقل

هذا هو المطلوب من مبادئ العقل في المطالب بحيث يحصل
 المبادئ المطلوب بحيث يحصل للدليل على الذهن من
 المبادئ في الذهن دفعة واحدة التقريب هو سوف
 المقدت على وجه يفيد المطلوب تطبيق الدليل على المبدأ
 الداور هو توقف الشيء على ما يتوقف عليه ذلك الشيء
 التسلسل هو ترتيب أمور غير متناهية المنطق اليقيني
 قانونية تعصم رعاها الذهن عن الخطأ في الفكر الآلة
 هي الوساطة بين المفاعل والمفعول في وصول ثمره اليه
 القانون امر كلي ينطبق على جميع جزئياته يعرف احكامها
 منه الامور المعلومته الحاصلة صورها عند العقل
 المعارضة مقابلة الدليل بدليل اخر مانع الاول
 في ثبوت مقتضاه الموضوع هو ما يبحث في العلم عن
 عوارض الذاتية التي يلحق بالما هو اي لذاته او لجزئته
 او لساويه القول لتأخر هو مقول على ماهية

تعريف الاشياء

هو ما ينسب اليه الوصف هو هيأة حاصلة
 بالاعتقال هو منسوب اليه الوصف هو هيأة حاصلة
 الجسم في نسبة الاجزاء بعضها الى البعض الفعل هو التأثير
 الانفعال هو التأثير الجنس هو كل في ان مقول على كثيرين
 مختلفين بالحقائق في جوابها هو النوع هو كل في ان مقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة الفصل هو كل في ان
 مقول على كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب
 اي شئ هو في ان العرض العام كل عرض مقول على الاشياء
 من الانواع الخاصة كل عرض مقول على اشخاص من نوع
 واحد الانسان حيوان ناطق الحيوان جسم نام حس
 متحرك بالارادة النطق قوة متفكرة في الجنان الفرس حيوان
 صاهل الحمار حيوان ناهق الاسد حيوان مفترس الرجل
 ذكر نجل دم متجاوز عن حد الصغر الموثق ما بازانة ذكر
 من الحيوان الخمر ما يحتمل الصدق الكذب المفرد هو
 الذي يقصد بجزئه دالة على جزء معناه حالة الجزئية

تعريف الاشياء

هو ما ينسب اليه الوصف هو هيأة حاصلة
 الجسم في نسبة الاجزاء بعضها الى البعض الفعل هو التأثير
 الانفعال هو التأثير الجنس هو كل في ان مقول على كثيرين
 مختلفين بالحقائق في جوابها هو النوع هو كل في ان مقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة الفصل هو كل في ان
 مقول على كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب
 اي شئ هو في ان العرض العام كل عرض مقول على الاشياء
 من الانواع الخاصة كل عرض مقول على اشخاص من نوع
 واحد الانسان حيوان ناطق الحيوان جسم نام حس
 متحرك بالارادة النطق قوة متفكرة في الجنان الفرس حيوان
 صاهل الحمار حيوان ناهق الاسد حيوان مفترس الرجل
 ذكر نجل دم متجاوز عن حد الصغر الموثق ما بازانة ذكر
 من الحيوان الخمر ما يحتمل الصدق الكذب المفرد هو
 الذي يقصد بجزئه دالة على جزء معناه حالة الجزئية

هو ما ينسب اليه الوصف هو هيأة حاصلة
 الجسم في نسبة الاجزاء بعضها الى البعض الفعل هو التأثير
 الانفعال هو التأثير الجنس هو كل في ان مقول على كثيرين
 مختلفين بالحقائق في جوابها هو النوع هو كل في ان مقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة الفصل هو كل في ان
 مقول على كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب
 اي شئ هو في ان العرض العام كل عرض مقول على الاشياء
 من الانواع الخاصة كل عرض مقول على اشخاص من نوع
 واحد الانسان حيوان ناطق الحيوان جسم نام حس
 متحرك بالارادة النطق قوة متفكرة في الجنان الفرس حيوان
 صاهل الحمار حيوان ناهق الاسد حيوان مفترس الرجل
 ذكر نجل دم متجاوز عن حد الصغر الموثق ما بازانة ذكر
 من الحيوان الخمر ما يحتمل الصدق الكذب المفرد هو
 الذي يقصد بجزئه دالة على جزء معناه حالة الجزئية

تعريف الاشياء

هو ما ينسب اليه الوصف هو هيأة حاصلة
 الجسم في نسبة الاجزاء بعضها الى البعض الفعل هو التأثير
 الانفعال هو التأثير الجنس هو كل في ان مقول على كثيرين
 مختلفين بالحقائق في جوابها هو النوع هو كل في ان مقول
 كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة الفصل هو كل في ان
 مقول على كثيرين مختلفين بالعدد دون الحقيقة في جواب
 اي شئ هو في ان العرض العام كل عرض مقول على الاشياء
 من الانواع الخاصة كل عرض مقول على اشخاص من نوع
 واحد الانسان حيوان ناطق الحيوان جسم نام حس
 متحرك بالارادة النطق قوة متفكرة في الجنان الفرس حيوان
 صاهل الحمار حيوان ناهق الاسد حيوان مفترس الرجل
 ذكر نجل دم متجاوز عن حد الصغر الموثق ما بازانة ذكر
 من الحيوان الخمر ما يحتمل الصدق الكذب المفرد هو
 الذي يقصد بجزئه دالة على جزء معناه حالة الجزئية

[illegible]

عشق ۱۲۱۲
۱۳۱۲
۱۳۱۲

المقبولات هي القضايا التي يؤخذ من يعتقد في
 اما من امر سماوي ومزيد عقل وذهن الوهميات
 هي القضايا التي يحكم بها الوهم في مور غير محسوسة
المظنونات هي القضايا التي يحكم بها بالتبع
 الظن **المخيالات** هي القضايا التي اذا وسدت
 على النفس ثرت فيها اثر عجيبا من قبض وبسط
المغالطة هي القضايا التي شبهت بالحق او بالمقدما
 المشهورة او مقدمات وهمية كاذبة المبادئ هي
 حدود الموضوعات واجزائها واعراضها المسائل
 هي القضايا التي تطلب نسبة محمولاتها الى
 موضوعاتها في ذلك العلم

موضوعاتها في ذلك العلم

الرسالة تعريف الاشياء

الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها
 الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها
 الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها

الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها

الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها
 الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها
 الاشياء هي التي لا تتغير في ذاتها ولا في غيرها

تعريف الاشياء

اصغر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اعلم ان كل ما يحصل في الدنيا ان كان مجردا عن الحكم يسمونه تصورا كالا انسان
 مثلا وان كان مع الحكم يسمونه تصديقا والحكم نسبة امر على وجه الابقاع ويمونه
 ايجابا نحو الانسان كاتبا وعلى وجه الانتزاع ويسمونه سلبا نحو الانسان ليس بكا
 وكل من التصور والتصديق ان حصل بلا فكر يسمونه ضروريا وبديهي كالتصور الحارة
 والتصديق بان النار حارة وان حصل بالفكر يسمونه نظريا وكسبيا كالتصور الروح و
 التصديق بان العالم حادث والفكر ان يتصرف في المعلومات بترتيب البعض مع البعض
 على وجه يوصل الى علم المجهول كل ما ينظر فيه ويؤدي الى تصور الاخر يسمونه معروفا وقولا
 شارحا كما تعلم معنى الحيوان الذي هو جوهر جسم نام حساس متحرك ومعنى ناطق هو مدرك
 العقولات متفرقا فجمعها وتقول حيوان ناطق فيحصل تصورا لانسان كل ما ينظر فيه يؤدي
 الى التصديق يسمونه دليلا وحجة كما تقول لعالم متغير وكل متغير حادث فيحصل لعالم
 حادث **فصل في مباحث المعرفة** كل ما يتصور ان منعه عن الشركة بين
 كثيرين يسمونه جزئيا حقيقيا كذا زيد وان لم يمنع يسمونه كليا كالمفهوم الانسان يسمونه
 هؤلاء الكثيرين افراد او جزئيات اضافية له كزيد وعمر وبكر وغيره واذا استتب للملكي الى افراد
 فاما ان يكون عين حقيقة الافراد ويسمونه نوعا كالانسان او يكون جزء حقيقة الافراد
 تمام المشترك بين حقيقة هذه الافراد وبين الماهية الاخرى كالحيوان فانه تمام المشترك بين

اصغر

الانسان والحيوانات الاخرى يسمونه جنسا وان لم يكن كذلك يسمونه فضلا سواء لم يكن فرع
كالناطق وسمونه فضلا قريبا او يكون مشتركا ولكن لا يكون تمام المشترك كالحياس وسمونه
فضلا بعيدا او يكون خارجا عن حقيقة الافراد فان اخص بماهية واحدة يسمونه خاصة
كالضاحك وان لم يخص يسمونه عرضا عاما كالمشي الجنس ان كان تمام المشترك بالنسبة الى
الى جميع المشاركات يسمونه جنسا قريبا كالحیوان وان كان تمام المشترك بالنسبة الى
بعض المشاركات فقط يسمونه جنسا بعيدا كالجوهر فانه مشترك بين الانسان و
الحيوانات والنباتات والجمادات والمجردات وليس تمام المشترك الا بالنسبة الى
المجردات ومراتب البعد تختلف واذا جمعت الجنس القريب مع الفصل القريب يسمونه
حدا تاما كالحیوان الناطق للانسان وان جمعت الجنس البعيد مع الفصل القريب يسمونه
حدا ناقصا كالجسم الناطق للانسان واذا جمعت الجنس القريب مع الخاصة يسمونه
رسما تاما كالحیوان الضاحك للانسان واذا جمعت الجنس البعيد مع الخاصة يسمونه
رسما ناقصا كالجسم الضاحك للانسان وكذلك ان جمعت العرض العام مع الخاصة
يسمونه رسما ناقصا كالموجود الضاحك للانسان اعلم انهم يسمون الجنس
والفصل والحد كثيرا في الحقائق الموجودة في الخارج ويستعملونها في المفومات الاعتبارية
ايضا كاصطلاحات النحاة مثل الكلمة والاسم والفعل والحرف والمعرّب والمبني في
عند اهل العربية يكون الحد بمعنى المعروف ويحتل الاقسام الاربعه فيه فصل
في مباحث الدليل يسمون ما به التصديق قضية والقضية على ثلاثة

اقسام احدها كلية وهي تتركب من مفردين مثل الانسان كانت يسمونها موجبة
والانسان ليس يكتب وسمونها سالبة وسمونها المحكوم عليه في الجملة موضوعا
والمحكوم به محمول الثاني شرطية متصلة وهي تتركب من قضيتين حكم بينهما
بلا انفصال نحو كلما كانت الشمس طالعة كان النهار موجودا وسمونها موجبة
او حكم بسلب لا انفصال نحو ليس البتة اذا كانت الشمس طالعة كان الليل موجودا
وسمونها سالبة الثالث شرطية منفصلة وهي تتركب من قضيتين حكم بينهما
بلا انفصال وبسلب الانفصال والمنفصلة على ثلاثة اقسام **الاول** حقيقية
حكم فيها بلا انفصال في لصدق والكذب كلهما نحو هذا العدد اما زوج
واما فرد وسمونها موجبة حقيقية او حكم بسلب نحو ليس البتة هذا العدد
اما زوج واما منقسم بمساويين وسمونها السالبة الحقيقية **الثاني** مانعة
الجمعة التي حكم فيها بلا انفصال في لصدق فقط وبسلب نحو هذا الشيء ما شجر
واما مجرول ليس البتة هذا الشيء اما لا شجر اما لا حجر **الثالث** مانعة الخلو التي حكم
فيها بلا انفصال في الكذب فقط وبسلب نحو هذا الشيء اما لا حجر واما لا شجر وليس
البتة هذا الشيء اما حجر او شجر **الدليل** ذات التركيب من الجليات الصرفة يسمونه
قياسا اقترانيا وفيه تغفلا ربعة اشكال وبيان هذا المعنى ان نسبة المحمول الى
الموضوع في القضية الكلية اذا كانت محمولة يحتاج الى متوسط تكون نسبة الى كل
من الموضوع والمحمول للقضية المطلوبة لتعلم بواسطة ما بين النسبتين فنسبة المحمول

الى الموضوع التي هي مطلوبة مثلا نسبة ج الذي هو محمول الى ب الذي هو موضوع
اذا كانت محمولة يكون آ متوسطا فهنا ثلثة اشياء الاول موضوع القضية
المطلوبة الثاني محمول القضية المطلوبة الثالث المتوسط فان كان المتوسط
محمولا لموضوع المطلوب يسمونه شكلا او لا نحو كل ب آ وكل آ ج فكل ب ج وان كان
عكسه يسمونه شكلا رابعا وهو بعيد عن الطبع نحو كل آ ب وكل ب ج آ فبعض ب
ج وان كان المتوسط محمولا لكليهما يسمونه شكلا ثانيا نحو كل ب آ ولا شيء
من ج آ فلا شيء من ب ج وان كان موضوعا لكليهما يسمونه شكلا ثالثا نحو كل
آ ب وكل آ ج فبعض ب ج والدليل ان تركيب من المتصلة والمنفصلة يسمونه
قياسا استثنائيا مثال متصلة كلما كان هذا الشيء انسانا كان حيوانا
لكنه انسان فهو حيوان لكنه ليس بحيوان فليس بانسان مثال المنفصلة
هذا العدد اما زوج واما فرد لكنه زوج فليس بفرد لكنه فرد فليس بزوج
لكنه ليس بزوج فهو فرد لكنه ليس بفرد فهو زوج

تمام شد كتاب اكبر در معاني واصغري بالفاظ
تصنيف جناب مولانا مولوى ابوالكرام محمد اكرم
انعم الله بنعمائه الاتم لكهنوى فرنگى محلى

الجوهرية المضية شرح الله البهية للشيخ عبد الحق الدهلوى

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله عز وجل والصلوة على خير خلقه من نطق بما قل ودلى بلفظ قل و
على المعاني لكثرة دل لان الاطباء مل الطالب غاية الاجازة فمحل فهم المطالب
وهذا هو معقول لفصاحة والتوسط في الاموكها خير وترك التصريح باسمه صلى الله
عليه وسلم تعظيما لدلالة اللفظ على ما اى معنى وضع ذلك اللفظ بازانة تسمى
مطابقة ما خذوة من قولهم طاب لعل بالنعلة اذا توافقا وانما سميت بها لان
اللفظ يدل على تمام المعنى الموضوع له فكما توافقا ودلالة اللفظ على اى معنى
لا ينفك اى لا ينفصل ذلك المعنى عنه اى من ذلك اللفظ تعقلا خلافا لما وضع
له حال عن فاعل ينفك ثاقيدا لتعقل ليشمل الالتزام فان الملازمة الخارجية
ليست بشرط فيه وعدم الانفكاك هو الملازمة تضمن لان اللفظ يدل على تضمنه
المعنى لموضوع لهذا اللفظ او خارجا منه اى ما وضع بازانة التزام كدلالة الانسان
على الحيوان الناطق واحدهما فقط او على صفة العلم والكتابة واللفظ الدال ان
قصد بجزئه الدلالة على جزء معناه فمركب كرامى الحجارة والاى وان لم يكن
كذلك فمفرد كالانسان فاما ان يكون اللفظ المفرد كثيرا والمعنى واحدا
كليت واسد وغضنفر فخر غلام وبالعكس اى لللفظ المفرد واحدا والمعنى
كثيرا او كلاهما كثيرا ومثاله كثيرا وكلاهما واحدا كالانسان وافردة فالاول

ترادف الثاني وضع لكل بعينه على السوية فاشترك ويهي ذلك اللفظ مشتركا
كالمعين او لا عليها اي على السوية فقل كالصلوة فانه وضعه او لا للدعاء ثم اشترى
في ركان المخصوصة اعني غار وينسب الى الناقل ان كان شارعا فشرعى
وان كان عرفا فمنقول عرفي وغير ذلك ويشترط المناسبة فيه وما تفصل
بلا مناسبة يسمى مرتجلا كالاعلام او لو احد عطف على قوله لكل اي وضع المعنى
واحد ثم استعمل في المعنى الاخر حقيقة في الاول وعجاز في الثاني كالاسد للحيوان
المفترس والرجل الشجاع والثالث اي ما كان للفظ والمعنى كلاهما كثيرا
تباين بالمعنى اللغوي لا ما يصطليح في النسب والرابع اي ما كان كلاهما واحدا
ان كان المعنى شخصا معينا منع تصور مفهومه عن وقوع الشراكة فيه فجزئي
منسوب الى الجزء وهو الكل كزيد الا اي ان لم يكن المعنى شخصا بل لا يتغير وقوع
الشراكة فيماذا اتصورته فكل منسوب الى الكل وهو الجزئي متواط اسم فاعل من
التواطع وهو موزو اللام بمعنى التوافق ان تساوت الافراد فيه كالانسان
فانه يصدق على زيد وعمر وبكر على السوية بالاتفاوت ومشكك من
تشكيك هو على نوع بالاولية والاولوية وغير ذلك ان لم تساوت كالوجود
فانه في الواجب تعالى اقدم واتممته في الممكن وايضا هذا التقسيم ثان
لفظ المفرد ان لم يستقل معناه فاداة عند المنطقيين وحرف عند النحاة نحو
والا الا اي وان لم يكن كذلك بل كان مستقلا بالمفهومية فمعد دلالة

على الزمان اي ما كان من لازمة الثلاثة كلمة عند المنطقيين فعل عند النحاة فحرف ايضا
وبدئ اي بدن الزمان اسم كزيد وقيل ناصرا والمركبان صحو السكوت عليه فقام ما خبر
ان كان محتملا للصدق الكذب مع قطع النظر عن خصوصيات المواد نحو زيد قائم ^{عطف على المفرد} فقام
ان لم يكن كذلك مثل ضرب لا تضرب ناقص ان لم يصح سكوت المخاطب عليه بل كان
منتظرا وتقييد ان كان احد جزئيا باقيدا بالآخر نحو غلام زيد رجل فاصل غير تقييد
ان لم يكن كذلك نحو بعلبك وخمس عشر الكل ان كان ذاتا اي تمامهية جزئية ففوق
كالانسان فانه تمام حقيقة زيد وعمر وبكر وغيرهم او داخل في الحقيقة دخول الجزء في
الكل تمام المشتركة بينه وبين غيره من مشاركا في ذلك الكل فجنس كالحيون فانه
ليس تمام الحقيقة للانسان بل جزؤها المشتركة بين حقيقة الغنم والبقر والفرس وغيرهم
والا اي وان لم يكن تمام المشتركة بل يكون مخصوصا لحقيقة واحدة ففصل بمعنى لفصل
كالناطق بالنسبة الى الانسان او كان خارجا عن الحقيقة مختصا بما فخاصة مثل لفظ
والكاتب الا اي وان لم يكن مختصا بفرض كالماشي المعروف بالكرما يعرفون الشيء
عن مشاركا ان كان بالاجزاء فقط كالجنس الفصل فحد وهو في اللغة المنع كانه يمنع
دخول غير المعروف بالفهم فيه وخروج افراده منه تام وان كان بمجموعها اي بمجموع
الاجزاء كعرفنا الانسان بانه حيوان ناطق وناقص ان لم يكن بمجموع الاجزاء كعرفنا
الانسان بانه ناطق او جسم ناطق والا اي ان لم يكن بالاجزاء فقط بل بامور خارجة
بجزء او امر خارج فوسم بمعنى العلامة كانه يعلم بالمعروف تام ان كان بالامور الخارجة

حال كونه متضمنا مع الجزء عا و خاصا كما كان عن الجزء والجزء العام الجنس الخاص
 الفصل تعريف الانسان بالحيوان الضاحك او الناطق الكتاب وناقض ان كان بالامر
 الخارج فقط كتعريف الانسان بانه ضاحك او جسم ضاحك وشرطه اي شرط المعروف
 بالكران يكون مساويا للمعروف بالفتح في الصديق يعنى متى صدق هو صدق هذا
 وبالعكس كالناطق في تعريف الانسان اوضح منه فلا يصح بالاعم من المعروف كالحيوان
 في تعريف الانسان ولا بالمساوى معرفة وجهالة كتعريف الابن بن بن له الاب وبالعكس
 ولا بالاخفى كما يقال لنا اسطقس فوق الاسطفسات ولا يصح اتحادهما التعريف
 بالعرض العام غير معتبر وجوز وافي لناقص ان يكون بالاعم كالتعريف اللفظي للقضية
 قول يتحمل الصديق والكذب حملية ان حكم فيه بانه هذا اذا كان مخوزيد قائما والا
 اى وان لم يكن كذلك فشرطية متصلة ان كان الحكم فيه بانه ان صدق هذا
 صدق ذلك مثل ان كانت الشمس طالعة فالنهار موجود ومنفصلة ان حكم فيه بانه
 اما ان يصدق هذا او ذلك نحو هذا العدل اما زوج او فرد ثم القضية اما موجبة
 ان ثبت النسبة اى كان الحكم فيه بثبوت شئ لشئ وسالبة ان رفعت النسبة اى
 كان الحكم فيه بنفى شئ عن شئ مخوزيد ليس بقائم ويسمى المحكوم عليه موضوعا
 والمحكوم به محمول في الحملية ومقدما وتاليا في الشرطية والقضية الحملية ان تشخص
 موضوعا اى كان موضوعها شخصا معينا او جزئيا حقيقيا فتنسبة ومخصوصة مخوزيد
 عالم وان كان الحكم فيه على نفس الطبيعة فطبيعية كقولنا الانسان ليس بنفس الا اى و

ان لم يكن الموضوع شخصا ولا نفسا حقيقة فمحصورة ومسورة ان بين فيها كمية الافراد
 اى قدر الافراد فيها كالا وبعضها سميت محصورة لحصر افراد موضوعها والمسورة مشتقة
 من سور البقرة كما انه يحيط به كذلك اللفظ الدال على كمية الافراد يحصرها فصور الموجبة
 الكلية كل ولا م الاستغراق وما يفيد مفادها وسور الجزئية بعض واحد السالبة الكلية
 لا شئ ولا واحد الجزئية بعض ليس ليس بعض ليس كل الامثلة ظاهرة ومهمة عطف
 على محصورة ان لم تبين فيها كمية الافراد مع صلاحية نحو ان الانسان لغير خسر ايضا تقسيم
 اخر للحملية ان كان حرفا السلب جزء من الموضوع فمعدلة الموضوع كقولنا الا لاسى حماد ومن
 المحمول فيسمى معدلة المحمول نحو الجاد لاسى ومن الطرفين فمعدلة الطرفين نحو لاسى
 لا عالم وسميت معدلة محاذ لانها عدل فيها لحرف السلب عن معناه الموضوع وهو سلب
 النسبة تسمية الكل باسم الجزء والا اى ان لم يكن حرفا سلب جزء فمحصلة ان كانت موجبة
 كقولنا زيد كاتب بسيطة ان كانت تلك القضية سالبة مخوزيد ليس بكاتب العبرة اى
 الاعتبار للنسبة في كون القضية معدلة وبسيطة لان قولنا زيد ليس بقائم ان كان
 فيها حمل عدم القيام على زيد فمعدلة لان النسبة ايجابية وان كان المراد سلب القيام
 فبسيطة وهكذا وايضا لتقسيم القضية باعتبار الكيفيات ان بين فيها كيفية النسبة من
 الضرورة والادام والامكان والامتناع واللا ضرورة والادام فوجهة الوجهة امكان
 ان كان رفعها لا مجرد حرف السلب عام ان سلبت الضرورة عن الايجاب وعن السلب
 وخاص ان سلبت اى لضرورة عنها جميعا اى عن الايجاب السلب فقوله والوجهة

مبتلا وامكان خبر وعام وخاص صفة الامكان قسمان منه والقضية على التقدير
الاول يسمى ممكنة عامة وعلى الثاني ممكنة خاصة او فعل ودوام او ضرورة كل هذه
الثلاثة بالرفع عطف على قوله امكان القضية يسمى على الاول مطلقة عامة فسميتها
بالمطلقة لان هذا هو المفهوم من القضية عند اطلاقها وعدم تقييد ها بالضرورة
الدام او غير ذلك من الجهات اولا لان الحكم فيها غير مقيد بزمن من الازمنة الثلاثة
وبالعامة لكونها اعم من الوجودية اللاحقة واللا ضرورة وعلى الثاني اى للدام الذى
يدل على عدم انفكاك النسبة لاهل متناع الانفكاك دائمة مطلقة وعلى الثالث اى
الضرورة التى تدل على استعالة الانفكاك ضرورية مطلقة فسميتها بدائمة وضرورية
لاشتغالها بمحاو والمطلقة لتقييدها بالوصف ذاتا ووصفا حالان عن الدام والضرورة
فسميت القضية على الاول دائمة وضرورية مطلقة وعلى الثاني مشروطة عامة
وعرفية عامة او وقتا معينيا فوقتية مطلقة وغير اى غير معين فمنتشره مطلقة وهذه
الثمانية بسائط لان حقيقتها اما ايجاب فقط او سلب فقط مقيدا بالادوام او
اللا ضرورة اولا لكون مقيدا بهما حالان عن الجهات المذكورة فيما قبل لكن
الاول حال لما يجوز تقييدهما والثاني لما لا يجوز فالمطلقة العامة حينئذ تسمى
وجودية كدائمة والادوام اشارة الى مطلقة عامة مخالفة للاسفل فى الكيف
موافقة فى الكم ووجودية لاضرورية واللا ضرورة عبارة عن محالة كماله والمفروطة
والعرفية العالمتان مشروطة وعرفية خاصتين والادوام فيهما هو الاطلاق

العام واما الممكنة العامة فمقيدة باللا ضرورة فقط من الجانب الموافق فسميت ممكنة خاصة
وهذه القضايا السبع مركبات التناقض تنافى القضيتين لا مفردين كالسما والارض
ذاتا بواسطة وخصوصا عدة مع الاختلاف فى الكيفية والكيفية عبارة عن ايجاب و
السلب الكلية هى الكلية والجزئية وفى موضعين فى الجهة والاتحاد فيما عدا ما يتحقق فى المحصورين
بالاتحاد فى الامور الثمانية هى حدة الموضوع المحمول والمكان والزمان الجزء والكل والاضافة و
الشرط والقوة والفعل فى المحصورين بالاتحاد اى الامور الثمانية مع المخالفة فى الكم اى الكلية
والجزئية العكس المستوى تبدل طرفى القضية مع بقاء الصدق فالموجبة كلية كانت
جزئية تنعكس جزئية لان الكليتين قد تكونان الجزئيتين قد تصدقان السالبة تنعكس كلية
ان كانت اى السالبة اياها اى الكلية والاى وان لم يكن كلية بل كانت جزئية فلا تنعكس اصلا
القياس قضيتان يستلزمان بصورية ما قضية اخرى هى السماة بالنتيجة وهو القياس الاخرى
ان لم يكن النتيجة بعينها ولا نقيضها مذكورا فيه ولا بد فيه من وسط لا يصلح حكم الاكبر الى الاصغر
ويسمى هذا اوسط فان كان الوسط المذكور ولا فى القضية الاولى موضوعا فى الثانية
فشكل اول الكونه على نظم طبعى هو وصول الحكم من المحمول الى الموضوع بلا تكلف وبالعكس
اى محموله فى الثانية وموضوعا فى الاول فوايه لانه بعد غاية البعد منه ومحموليهما اى فى
القضيتين فتان اى شكل ثان وموضوعا فيهما فثالث واطلب لا مثله من المطولات فالاول
شرطا ايجابا للقضية الاولى ككلمة الثانية والشكل الثانى شرطه تخالف المقدمتين مع كلية
القضية الثانية وضرورها اى الاولى والثالث رابعة وان كانت القسمة العقلية بقضى ان يكون

ستة عشر ينتج الأول المحصورات الأربعة الثاني السالبتين للمناقاة أي بسبب اختلافات
مقدّمته في الكيف الشكل الثالث شرطه إيجاب القضية الأولى كلية أحدهما فضرره ستة و
ينتج جزئيتين للمناقاة أي بسبب مخالفة الواقعة بين مقدّمته في الكم والرابع عامض أي
خفى المعنى غير ظاهر الانتاج بعيد عن الفهم لكونه على غير النظم الطبعي ضرره المنتجة ثمانية استثنائي
عطف على قوله واقتضى فإن كانت القضية الأولى متصلة فوضع المقدم ينتج وضع
ورفع التالى رفع المقدم لا غير لا ينتج وضع التالى وضع المقدم ولا رفع المقدم رفع التالى
للزوم أي لأن التالى لازم للمقدم وجود الملزوم بدون اللازم محال ولا عكس لجواز
عموم اللازم وإن كانت منفصلة فالوضع الرفع والرفع الوضع أيهما كان أي وضع
أحدا الجزئين ينتج رفع الآخر والعكس **والبرهان** قياس يقينى منسوب إلى
اليقين وهو الاعتقاد الجازم المطابق الثابت واليقينيات أي القضايا اليقينية أصولها
ستة بحسب الاستقراء ولها بداهات هي القضايا التي يحزم العقل فيها بعجز تصور
وثانيتها مشاهدات أما بحسب ظاهر فسميت حسيات أو بحسب باطن فسميت جدليات
وثانيتها متواترات وهي التي يحكم العقل فيها بواسطة السماع من جماعة كثيرة أحال
العقل توطؤهم على الكذب ورابعها تجربات وهي التي يحتاج العقل فيها لتحقيق الجزم
إلى مشاهدة مكررة وخامسها حدسيات وهي التي لا يحتاج العقل فيها إلى مشاهد
وسادسها فطريات وهي التي يقصر العقل في حكمها إلى واسطة لا تغيب عن الدهن
عند تصور الطرفين ويسمى قضايا قياساتها معها أيضا وغير البرهان جلد خطابة

وشعر وسفطة فالأول إلى الجدل مؤلف من المشهورات وهي التي يطابق فيها الرأى الكل
ومن المسلمات التي يسلمها الخصم في المناظرة والثاني إلى خطابة مؤلف من المقبولات
وهي التي تؤخذ ممن يعتقد فيه أو المضنونات وهي الحكم التي يحكم لها حكما راجحا
مع تجوز يقضيه والثالث أي لشعر مؤلف من المخيلات وهي التي يخيل بها فيتأثر
النفس منها قبضا وبسطا فتفر وترغب الرابع مؤلف من الوهميات وهي التي
يحكم بها الوهم والعمدة هو البرهان فافهم أي لتألفها من اليقينيات
تمام شرح جوهري تصنيف مولوى مقبول أحمد صاحب خلد الله في فرائس الجنان
ف أعلم أن الأسماء الواقعة على مسمياتها تسعة أقسام أولها الاسم الواقع على الذات
البحث مع قطع النظر عن الصفات وغيرها من اللوازم وثانيتها الاسم الواقع على الشئ
بحسب جزء من أجزاء كالحیوان إلى الإنسان وثالثتها الواقعة عليه بحسب صفة غير
قائمة بذاته لقولنا للشئ أنه معلوم ومفهوم ومالك ومملوك ورابعها الواقعة عليه
بحسب صفة سلبية كالعلمي بالبصير وخامسها الواقعة بحسب صفة حقيقية ولها إضافة
إلى المعلومات وكذا القدرة وسادسها صفة حقيقية مع سلبية كالمفهوم من القادر
لا يعجز عن الشئ أو عالم لا يجهل شيئا وسابعها صفة إضافية مع صفة سلبية كالأول
بأن معناه سابق غير مسبوق وثامنها الواقعة بحسب صفة قائمة بذاته كالعالم يقال على
الزبد باعتبار صفة قائمة بذاته وتاسعها صفة حقيقية مع صفة إضافية بامور
صفتية كالعالم الغيب وسلبية لا يغيب عن علمه شئ هذا والله أعلم

رسالة مقولات عشرة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

المعلوم اذا نسب جودة اليه فلا يغفل عن ان ياتي عنه ويوجب ويتساوى كلا الجانبين في الاول
هو الحقنة بالذات كاجتماع التقيضين الضدين والمتنافيين وشريك الباري والثاني هو
الواجب بالذات فلا يصح للعدم ولا يقبله نظر الى ذاته اصلا ولا لزوم اجتماع التقيضين
او صحته كلاهما محال والثالث هو الممكن بالذات بامكان الخاص هو لا يقتضي وجود
نظر الى ذاته والا لزم الانقلاب الى الوجوب الذاتي هو ايضا محال لا يقتضي عدمه لذاته
والا لزم الانقلاب الى الامتناع الذاتي وهو ايضا محال فلما كان الممكن لا يقتضي جودة وعدمه
بذاته كما علمت فلا بد لوجوده من علة موجدة وكذلك لعدمه لا بد من علة عدمية اذ لو
لم يكن لوجوده او عدمه علة لزم الترجيح بلا مرجح وبينا ان اذا لم يكن وجوده او عدمه لذاته
لعدم اقتضائه شيئا منها وفرضنا عدم تأثيرها بقية ما بقى نسبة الوجود والعدم الى تلك
الماهية المعلومة متساوية فاذا وجد احدهما دون الاخر لزم الترجيح بلا مرجح ثم العلة تجب
ان تكون موجبة لوجوده او معدة حتى يتحقق احدهما والا فاما ان يتساوى نسبة الوجود والعدم
الى تلك الماهية مع تلك العلة او كانت نسبة الوجود الى تلك الماهية اولى بالقياس الى العلة
نظر الى تلك العلة فيخضع ما ان يكون الوجوب بلا انجاب من العلة وبلا وجوب فيك منها
ولا من ذات الماهية لان فرضناها ممكنة بالذات ولا يتحقق لعدم نظر الى ولوية جانب الوجوب
والاحتمية وموجوبية فعلى الاول يلزم الترجيح بلا مرجح كما مر وهو محال على الثاني ايضا يلزم

جواز الترجيح بلا مرجح وامكان المحال محال وذلك لانه اذا فرضنا وجوب المعروض بالنظر الى
العلة المرجحة غير الموجبة اما ان يجوز عدمه مع تلك الاولوية الحاصلة من تلك العلة ام
وعلى الاول يلزم الترجيح بلا مرجح وهو باطل على الثاني فعدم جواز العدم يوجب بالوجوب
لان حد التقيضين اذا كان متعاضدا كان النقيض الآخر ضروريا بالعكس فيثبت الوجوب من العلة
وهو المظهر الممكن اما جوهرا وعرضا نذا وجد في الخارج فاما ان يكون في موضوعه ولا الاول
هو الثاني الثاني هو الاول فالجوهرا ما ليست بمادة واما مادي فهو الجوهر المجرد كالقول لثقة و
النفوس الفلكية والانسانية والنوع الاول من المجردة تتعلق له بالجسم اصلا والنوع الثاني له
تعلق بالجسم هو تعلق التدبير والتصرف والنفوس الفلكية في فلاكها والنفوس الانسانية
في بدنها وتدبيرها وانفس المادة وهو الهوى التي جزء الجسم واما مادي فالتأثير مادة
وهو الصورة الجسمانية النوعية فالمادة جزء مادي ان كانت نوعية فهو جزء نصوي لانواع
الاجسام واما مركب المادة والصورة هو الجسم هو على اى الحكماء المشائين اما الاشراقية
والمتكلمون فلم يسموا تقسيم اخر لانهم ينكرون الصورتين فالتكلمون ذهبوا الى الجوهر
الفرح والكم والاشراقية الى بساطة الجسم المتكلمون ينكرون الجوهر المجرد ايضا واما
العرض فاقسامه اولية تسعة ايضا الاول لكم وهو عرض يقبل القسمة لذاته فان كان فيه
جزء بالفعل قابلا للقسمة فان كان في جهة فهو الخط وان كان في الجهتين فهو السطح ونكا
في الجهات الثلاثة فهو الجسم التعليمي وهذا ان كان قارا وان كان غير قار فهو الزمان المنصرم المدة
من الاول الى لا بد بلا غاية على ما زعموا والثاني كيف وهو عرض لا يقتضي القسمة

ولا النسبة لذاته وهو قد يكون قائما بالماديات كالكميات المحسوسة مثل السواد والبياض وقد يكون قائما بالمجردات كالعلم بمعنى الصورة الحاصلة والقدرة والشجاعة وامثالها والثالث الاين هو عرض يحصل بسبب حصول الشئ في المكان والرابع الوضع هو عرض يحصل بسبب نسبة بعضها الى بعض نسبة الى الخارجيات والخامس متى هو عرض يحصل للشئ بسبب حصوله في الزمان والسادس الاضافة وهو عبارة عما هو نفس النسبة كالبوة والبنوة والسابع الحدا ويقال لذلك ايضا وهو عرض للشئ بسبب ما يشتمل بحيث يتقبل انتقاله كالهياة الحاصلة بالعلم التسليم الثامن الفعل هو عبارة عن التأثير المتجدد في الزمان كالقطعة والتاسع الانفعال هو التأثير المتجدد في الزمان كالاقطاع فهذا تسعة اقسام للعرض كل واحد منهما عين حال بسيط يندرج تحت انواع كثيرة والجوهر ايضا جنس على مقول على تحته من الانواع يقال لكل واحد منها اى الجوهر وتسعة اقسام العرض مقولات تكون المحمولة على انواع مندرجة تحتها في الاجناس العالية السماة بالمقولات العشرة واحدة من الجوهر وتسعة من العرض كل نوع موجود يحصل في الخارج اى نفس الامر مندرج تحت واحد منها وكل واحد من المقولات اذا قيس الى مقولة اخرى فهي مباينة بالذات فلا يصح ان يصدق قائلان منها على شئ واحد بالذات بمعنى ان يكون المقولتين في اتيا النوع واحد فيجوز ان يكون احدهما ذاتيا والاخر عرضيا لشئ واحد وكلاهما عرضيين للواحد فلا يصدق ان بالذات على شئ بل احدهما بالذات والاخر بالعرض فالعلم بالجوهر بالمعنى المذكور يقابل العرض بالمعنى المذكور والجوهر نفسه مقول واحد وجنس على ذاتي كالفروع المندرجة تحته على هو مقتضى الحسنة نفسها حقيقة بسيطة

كما هو شأن الجنس العالي اما العرض فليس كذلك لان ليس بمقولة ولا جنس بل مقولة والاخرى من العاليات هي الاقسام التسعة المذكورة فيجب ان لا يكون العرض لمنقسم المجازاتيات كما ولا لكان هو الجنس العالي الاقسام المذكورة ثم مطلق العرض بمعنى عم شامل للجوهر في الذهن وهو معنى الموجود في الموضوع بالفعل علم من الخارج والذهن فاذا حصلت هية الجوهر كانت مثلا ومطلق الجوهر بالمعنى الجنسي في الذهن بناء على المذهب الصحيح من حصول الاشياء بانفسها في الذهن يلزم كونها جوهر لان الماشية محفوظة في لوجود ولا يصح الانقلاب بالذاتيات ويلزم كونها عرضا لانها موجودة بالفعل في الذهن الموضوع لان الصورة الذهنية تقوى في الذهن وليس يحتاج اليها لكن غاية الاسرار هذا العرض لا ينافي الجوهر كما عرفت انما التنافي بين المقولات العشرة لكن يرد بها اشكال مشهور وهو انه اذا تصورنا الماهية الجوهرية بناء على حصول الماهيات بانفسها وانحفاظ الذاتيات في اوجوبين فان العلم عندهم اخذ نفس صفة مجردة عن القواشي المادية والشخصات الوجودية وصارت نفس تلك الحقيقة علم من حيث القيام بالذهن معلوما نظرا الى نفس الذات من حيث هي على هو الفرق بينهما فيكون كيف كان الحصول من مقولة الكيف مع انها جوهر وكيف فيزم صفة القوتين المتباينتين بالذات على شئ واحد وهو محال واجيب تارة عنه بان العلم كيف عندهم مساهمة تشبيها للامور الذهنية بالامور الحسية وقد اجيب عنه بان العلم كيف بالمعنى العام المأخوذ فيه لعموم العلم كمال العرض لمعنيين لك الكيف بالمعنى العام ليس بمقولة متباينة فلا يلزم الفساد في اصدق على شئ واحد قد يقال العلم الذي هو من مقولة الكيف هو العلم الحقيقي عبارة عن حالة ادراكية يحصل في الذهن عند حصول الصور

العلمية فالعلم بمعنى الصورة ليس بعلم حقيقة حتى يكون كيقاً وانما يطبق العلم عليها نظر الى علا
بينها وبين الحالة الادراكية المسماة بالعلم الحقيقي هي كانهما كالتابعة للصورة فكيف هو الحال
الادراكية والصورة العلمية جوهران كانت مأخوذة من جوهر واحد او كيف او غير ذلك ان كانت
مأخوذة من مقولة اخرى فلا يلزم صدق لمقولين المتباينين على احد بالذات بهذا الجواب
سقط اعتراض اخر هو ان اذ تصونا القضية ثم صدقناها فالصو والتصديق تعلقا بشئ
واحد مع انها نوعان متباينتان فكل واحد من العلم والصدق ان العلم الحقيقي الذي ينقسم الى تصو
والتصديق هو الحالة الادراكية وهي لا تتحد مع المعلوم والصو والتصديق اللذان هما قيمان
الحالة الادراكية متباينتان بالذات لا يتحدان مع معلومتها فكيف يلزم اتحادهما والعلم بمعنى
الصو العلمية علم مجازي يتحد مع المعلوم والمتباينان لا يتحدان المتحد مع المعلومين متباينان لانه
ليس بعلم فليس تصو حقيقة ولا تصديق ثم علم ان الماهية جوهرية كانتا وعرضية كما هما
محتاجة الى لعل الجاهلية فالامكان كان علة الحاجة فالامكان دلالة لكان اجاب بالذات فلا حاجة
الى العلة لان الوجود حاصل له بنفسه فلا يفتقر الى علة بته واما متعاقبا لا يقبل الوجود فلا يفتقر
العلة ايضا فيثبت ان لم يكن محتاجا الى لعل فوجوده حين ما وجد بلا علة فيلزم ان لا يتحيز
بلا مرجح منتهى الحاجة الى لعل وهو يساوي بسبب الوجود والعدم الى الماهية الممكنة فبالترجيح
بلا مرجح وهو نفس الامكان فيثبت ان مناط الحاجة الى العلة الامكان فيثبت ان كان علة كقضية عارضة
للنسبة بين الوجود والماهية فالاحتياج الى العلة بالذات هو مفاد القضية وهي ان الممكن موجود
في الخارج ولا يخفى ان اثر الجعل ومتعلقا بالذات ما يكون محتاجا بالذات هو نفس الماهية الممكن

والمشأون لما ذهبوا الى الاول قالوا بالجعل المؤلف معناه ان اثر الجعل الى لعل الفاعلة مقفا
الهيئة التركيبية الخفية هي ان الممكن موجود ولا شرايقون لما ذهبوا الى الثاني قالوا
بالجعل البسيط الى اثر الجاعل ومتعلقا بالذات نفس الماهية الممكن والوجود يتبع
ذلك فاذا افاض لعل نفس الممكن انترع منه الوجود لان الوجود ومفاد الهمية
التركيبية اثر الجعل بل متعلقه ثانيا وبالعرض فالنزاع بين الجعل البسيط و
المؤلف مبني على النزاع في ان الامكان نفس الممكن وكيفية النسبة -

هذه الرسالة في نتائج الشكل الرابع

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلموا ايها الاحلام ان اكثر المنطقيين كالعلامة التفناني ومن تبعه هو الفاضل البهاري
وغيرهما تفوقوا في سفارهم شرط الشكل الرابع ايجابها مع كلية الصغرى واختلافها مع كلية
احد محالين ان يشترط في نتائج الشكل الرابع بحسب الكم والكيف حد لا مرين ما ايجابهما كون
الصغرى كلية واختلافها في الايجاب السلب مع كلية احدهما فالضروب المنتجة بهذا الشرط ثمانية
الاول الصغرى موجبة كلية والكبرى موجبة كلية الثاني الصغرى موجبة كلية والكبرى موجبة جزئية
الثالث الصغرى سالبة كلية والكبرى موجبة كلية الرابع الصغرى جبة كلية والكبرى سالبة كلية
الخامس الصغرى جبة جزئية والكبرى سالبة كلية السادس الصغرى سالبة جزئية والكبرى موجبة

كلية السابع الصغرى موجبة كلية والكبرى سالبة جزئية الثانية من الصغرى
سالبة كلية والكبرى موجبة جزئية وتسقط ثمانية الأول للصغرى موجبة جزئية
والكبرى موجبة كلية الثاني الصغرى موجبة جزئية والكبرى موجبة جزئية
الثالث الصغرى سالبة كلية والكبرى سالبة كلية الرابع الصغرى سالبة جزئية
والكبرى سالبة جزئية الخامس للصغرى سالبة كلية والكبرى سالبة جزئية السادس
الصغرى سالبة جزئية والكبرى سالبة كلية السابع الصغرى موجبة جزئية والكبرى سالبة
كلية الثامن للصغرى سالبة جزئية والكبرى موجبة جزئية وبعضهم كصاحب مختصر
الميزان ما ذهب الى هذا الشرط لعله اقل حسنا لان بيان انتاج هذه الضرب المشروطة
بهذا الشرط بالخلف او بعكس الترتيب ثم النتيجة او بعكس المقدماتين او بالرد الى الثاني
بعكس الصغرى والثالث بعكس الكبرى لا يجري في كل الضروب لثمانية على سبيل اليقين بل
يجري في بعض على طريق القطع وهي خمسة من الثمانية المقبولة عند اكثر وفي البعض على
سبيل الشرط والشك وهي ثلثة باقية بعد الخمسة لان الخلف يجري في الاول والثاني والثالث
والرابع والخامس وبقية البواقي والعكس يجري في الاول والثاني والثالث الثامن ايضا ان
عكست السالبة الجزئية كما اذا كانت احدى الخاصتين ان ليس فليس عكس المقدماتين
يجري في الرابع والخامس لا غير والرد يجري في الثالث والرابع والخامس والسابع ايضا
ان عكست السالبة الجزئية والا فلا وعكس الكبرى في الاول والثاني والرابع والخامس و
السابع ايضا ان عكست السالبة الجزئية دون البواقي كذا افاد الفاضل ليزدي غير فبان

بالامرية اجزاء الدليل في هذه الثلثة الاخيرة على سبيل الربيق نقض القطع في الخمسة
المتقدمة على منهاج اليقين نقض الربيق لعله وجد في هذه الثلثة الاخيرة الاختلاف
الموجب للعقم من حيث المقدمات البسيطة مع وجود شرط الاكثر فان بعض الحيوان
ليس بانسان كل فرس وناطق حيوان ينتج في الاول صدق السلب في الثاني صدق الايجاب
وكذا الاشئ من الانسان فبعض الحيوان والناطق انسان فان الصادق في الاول
الايجاب في الثاني السلب بل هو شرط الموجب لليقين الايجاز وعدم الاختلاف
الموجب للعقم عدم اجتماع السلب الجزئية فرفعناه بشرط الشكل الرابع عدم اجتماع
السلب الجزئية لاني مقدمة ولا في مقدمتين الا اذا كانت الصغرى موجبة جزئية
فلا بد ان يكون الكبرى سالبة كلية فيجتمع السلب في هذه الحالة فبهذا الشرط سقط احد
من ستة عشرة ضرورة بقيت خمسة والقرينة الصريحة على هذا الشرط قوله اذا كانت
الصغرى موجبة جزئية فلا بد ان يكون الكبرى سالبة كلية انتهى لان الاستثناء ينطبق على
هذا الشرط ولا ينطبق على الشرط الذي ذكره اكثر المنطقيين كما هو ظاهر عند ارباب العلوم
واما شرط الشكل الرابع بعد اجتماع الكليتين فيه فما ذهب اليه احد وايضا يخرج بهذا
الشرط الضروب الثلث من الثمانية المنتجة المقبولة عند اكثر ومن الخمسة المقبولة عند
صاحب مختصر فبقي الخمس الاثنان هذا لا يخفى عند الخليل وايضا باني وجود هذا الشرط
اي عدم اجتماع الكليتين في الاستثناء المذكور لان في المستثنى بيان موجبة جزئية و
سالبة كلية فمن اين يجمع في الكليتين فكيف الاستثناء فمن تبع هذا الشرط فهو بعد

تدبره لا بعد علمه ويمكن الاختصار من السلب الجزئية بهذه العبارة شرط عدم اجتماع
الحصتين في اذ اريدت بالحصتين حصه السلب حصه الجزئية وباللام لام العهد و
الا فلا وهكذا بالسلب متباد الصاد ومعب الخاء المنقوطة مقام الحاء ولكن الذهن لا يتباد
المقصود هما بل يتشوش في المختصر الذي يتبادر الذهن الى مقصوده ولا يتشوش العقل في
ادراكه معنى ذكرناه اى عدم اجتماع السلب الجزئية فيه فحق هذا البيان بعون الله المستعان
احقره الخالق الله الولي محمد علي بن مهدي يار محمد الذي المليا بادي مولانا والاسلام ابادي
مسكننا فالحمد لله الذي علمني الصحيح والصلوة على محمد الذي نطق الفصيح فقط

خاتمة المطالب

الحمد لله الذي شرح صدور العالمين تصورات قائق الحكمة وروح قلوب العارفين
بتصديقات انوار الحقيقة والصلوة والسلام على من علم العرفاء والعلماء بطريقه النقية الى
آله واصحابه جماعة ما تزلتمه الخيفية وهداة مراحم شرعة البهية اما بعد اين مجموعة بنيت
رسائل منطق بعد تصحيح وازالة اغلاط ومجوز والهدى واخرها بماه جنوري سنة ١٢٩٩ هـ
ومطبع مجيدى واقع كابلور حسب ايامى الحاج المولوى محمد سعيد صاحب
خطة الله تعالى عن شر النوايب باهتمام راجى رحمة ربه الوحي محمد عبد المجيد حلية اختتام
وپيرايه انتظام در بر كشیده مطبوع طبع مشتاقان گروید

کتابخانه خصوصی
غلامحسین - سرود

